

Λάρκος Λάρκου

20 ΣΥΝ 1 ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Φεβρουάριος, 2016

Εισαγωγικά

Σε 20 άρθρα επιχειρώ να καλύψω πτυχές από την κρίση στην Ελλάδα, όπως αυτή κορυφώθηκε το 2015. Φιλοδοξία αυτής της συλλογής άρθρων είναι να ενώσει την ανάλυση όπως καταγράφηκε σε διαφορετικά χρονικά σημεία και να την θέσει σε μια ενιαία αφήγηση. Ταυτόχρονα, ενώ επισημαίνω αδυναμίες ή κενά, επιχειρώ να συνθέσω ένα πλαίσιο που θα μπορούσε να δώσει μια διαφορετική προσέγγιση στο «ελληνικό ζήτημα». Κράτησα την ανάλυση, όπως αυτή διατυπώθηκε στην κάθε χρονική συγκυρία μαζί με τις αναγκαίες επαναλήψεις. Η ενιαία αφήγηση αναδεικνύει καλύτερα την κάθε ειδική περίοδο, και, δείχνει κατά πόσο η κριτική, οι επισημάνεις και οι εισηγήσεις ανταποκρίνονταν σε μια πραγματική κατάσταση. Με αυτό τον τρόπο παρουσιάζω ένα πλαίσιο πολιτικής, που, κατά την άποψή μου, μπορούσε και μπορεί να συμβάλει σε μια προοδευτική αντιμετώπιση μιας κρίσης που απασχόλησε την ελλαδική, την ευρωπαϊκή και μερικώς την παγκόσμια οικονομική επικαιρότητα. Το 21ο άρθρο, γράφτηκε ένα χρόνο αργότερα, ως επισκόπηση αυτής της πολιτικής διαδρομής.

Λάρκος Λάρκου

Περιεχόμενα

- A. Το δίλημμα μπροστά στον Δήμα, 17 Δεκεμβρίου 2014
- B. ΣΥΡΙΖΑ στο παρά πέντε, 1 Φεβρουαρίου 2015
- Γ. Η τέχνη των αμοιβαίων συμβιβασμών, 19 Φεβρουαρίου 2015
- Δ. Εφικτή λύση τώρα! 21 Φεβρουαρίου 2015
- Ε. Το μυστικό της Eurovision, 28 Φεβρουαρίου 2015
- Στ. Συμφωνία χθες! 31 Μαρτίου 2015
- Z. Αντιευρωπαϊσμός εναντίον εκσυγχρονισμού, 8 Μαΐου 2015
- Η. Ένα βήμα πριν τον εκτροχιασμό! 14 Ιουνίου 2015
- Θ. Τραγωδία με αιτία, 23 Ιουνίου 2015
- Ι. Τσίπρας με Γόρδιο δεσμό, 14 Αυγούστου 2015
- ΙΑ, Ταπείνωση σε δύο βάρκες, 9 Ιουλίου 2015
- ΙΒ, Διάσωση και προπαγάνδα, 11 Ιουλίου 2015
- ΙΓ Κούγκι ήταν και πάει..., 21 Ιουλίου 2015
- ΙΔ. Η εκδίκηση του «διπλού», ΣΥΡΙΖΑ, 29 Ιουλίου 2015
- ΙΕ, Το μνημόνιο και ο πρωταθλητής της Ευρώπης, 14 Αυγούστου 2015
- ΙΣΤ, Το μυστικό του πεντοζάλη, 18 Αυγούστου 2015
- ΙΖ. Γιατί σιωπούν οι διευθυντές της ορχήστρας; 22 Αυγούστου 2015
- ΙΗ. Στις 20 με λύσεις; 2 Σεπτεμβρίου 2015
- ΙΘ. Κάλπη για τέσσερεις, 20 Σεπτεμβρίου 2015
- Κ. Ουραγός με βούλα! 14 Οκτωβρίου 2015
- ΚΑ. Ένας χρόνος, δύο ΣΥΡΙΖΑ, 28 Ιανουαρίου 2016

A. ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟΝ ΔΗΜΑ, 17-12-2014

Οι ψηφοφορίες για την εκλογή νέου προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας αρχίζουν. Υποψήφιος ο Σ. Δήμας. Τα δεδομένα έχουν ως εξής: με 180 ψήφους θα γίνει εκλογή, όπως επιτάσσει το σύνταγμα. Αν όχι, τότε πρόωρες εκλογές και εκλογή με απλή πλειοψηφία, 151 ψήφοι. Θα λάβει τις 180 ψήφους ο Σ. Δήμας; Αυτή την στιγμή, μάλλον όχι, αν και η ολοένα και μεγαλύτερη πίεση από τα οικονομικά προβλήματα και την έντονη αντίδραση των αγορών σε μια παρατεταμένη αστάθεια, μπορεί να προσθέσει ψήφους.

Τρεις παρατηρήσεις επί της διαδικασίας:

1. Το Σύνταγμα, κακώς πράττοντας, διασυνδέει τις 151 ψήφους με πρόωρες εκλογές. Λάθος που χρειάζεται να αλλάξει. Η συναίνεση είναι θέμα ωριμότητας, θέμα κατάκτησης, όχι συνταγματικής επιταγής!
2. Ο ΣΥΡΙΖΑ θα καταψηφίσει την υποψηφιότητα Δήμα. Γιατί δεν προτείνει άλλη επιλογή; Γιατί καταψηφίζει και δεν ψηφίζει; Κάθε κόμμα κρίνεται για το σύνολο των επιλογών του!
3. Η υποψηφιότητα Δήμα διαθέτει βάρος, ευρωπαϊκές εμπειρίες, καλή πολιτική διαδρομή. Ωστόσο, παραμένει κομματική καθώς είναι αντιπρόεδρος της ΝΔ. Ιδανική λύση θα μπορούσε να βρεθεί με την επιλογή μιας προσωπικότητας με ευρύτερη επιρροή, με μετρήσιμες εμπειρίες και δράσεις εντός Ελλάδας και εντός ΕΕ. Δεν προκρίθηκε καθώς ΝΔ και ΠΑΣΟΚ ακολουθούν την πεπατημένη -πενταετίες με διαφορετικές επιλογές με εναλλάξ αλληλοϋποστήριξη (Στεφανόπουλος, Παπούλιας, Δήμας).

Μέσα σε ένα περιβάλλον ρευστότητας και κινδύνων η θέση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Γ.Στουρνάρα δεν μπορεί να αγνοηθεί: «Η κρίση των τελευταίων ημερών λαμβάνει σοβαρές διαστάσεις. Η ρευστότητα στην αγορά μειώνεται με ταχύ ρυθμό και ο κίνδυνος ανακοπής της αναπτυξιακής πορείας που μόλις ξεκίνησε, αλλά και ο κίνδυνος μίας ανεπανόρθωτης βλάβης της ελληνικής οικονομίας είναι μεγάλος. Με το θάρρος της προσωπικής γνωριμίας με κάθε ένα εξ αυτών, αλλά και της στήριξης που μου παρείχαν στη Βουλή τα προηγούμενα χρόνια, θα ήθελα να προχωρήσω ένα βήμα παραπάνω και να τους ζητήσω να συνεκτιμήσουν τον μεγάλο αυτό και άμεσο κίνδυνο στις αποφάσεις τους. Επίσης απεύθυνε μήνυμα στα πολιτικά κόμματα τα οποία όπως είπε «πιστεύουν ότι η Ελλάδα θα ευημερήσει μόνο ως μέλος της Ευρωζώνης και της Ε.Ε» καλώντας τα να συνεννοηθούν «ώστε να προχωρήσουν οι λίγες ακόμα μεταρρυθμίσεις που απομένουν ώστε να δέσουν με τρόπο που

δεν επιτρέπει οπισθοδρόμηση, τόσο η δημοσιονομική σταθερότητα όσο και η οικονομική ανάπτυξη» (15 Δεκεμβρίου).

Συμφωνώ με το γενικότερο πνεύμα της βασικής ανάλυσης Στουρνάρα, διαφωνώντας, όμως με τη θέση του ότι είναι λίγες οι μεταρρυθμίσεις που απομένουν! Χρειάζονται και πολλές και κυρίως μεγάλες! Εν πάση περιπτώσει η σταθερότητα, η αποφυγή πρόωρων εκλογών, η εκλογή τώρα νέου προέδρου, αποτελούν ύψιστη προτεραιότητα για όσους έχουν συναίσθηση των πραγμάτων. Οι εκλογές μπορεί να γίνουν αργότερα μέσα στο 2015, αφού πρώτα συμφωνηθεί το νέο κείμενο με την τρόικα και αφού σταθεροποιηθεί η ομαλή πορεία της χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας. Ο Επίτροπος Π. Μοσκοβισί σε ερώτηση για έναν ενδεχόμενο κίνδυνο εξόδου της Ελλάδας από το ευρώ είπε: «Θα ήταν κρίμα, καθώς έχει γίνει τόσο πολλή δουλειά από την κυβέρνηση και τις ελληνικές αρχές, τόσες προσπάθειες και τόσα οδυνηρά πράγματα και μάλιστα τώρα που κλείνουμε την αξιολόγηση, το πρόγραμμα, και που πηγαίνουμε σε μια αλλού είδους σχέση, με περισσότερη αρμονία».

ΣΥΡΙΖΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑ ΠΕΝΤΕ, 1-2-2015

Οι εκλογές στην Ελλάδα έφεραν τα πάνω κάτω, μια νέα κατάσταση πραγμάτων δημιουργείται κάτω από την ηγεσία του Α. Τσίπρα και του ΣΥΡΙΖΑ. Ασφαλώς πολλά πράγματα θα κριθούν μέσα στο χρόνο, αλλά τα μέχρι τώρα δεδομένα δείχνουν το μέγεθος της αλλαγής που έχει συντελεστεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια στην πολιτική ζωή της Ελλάδας.

A. Η μεγάλη νίκη του ΣΥΡΙΖΑ βασίστηκε σε μια κλασική συνήθεια η οποία, κατά κανόνα, βρίσκει μεγάλη απήχηση στην κοινή γνώμη- η τακτική της καταγγελίας και των επιθέτων, η ταύτιση με την οργή της κοινής γνώμης, οι υποσχέσεις, η ελπίδα ως δύναμη αποδοκιμασίας. Αυτή η συνήθεια δίνει πόντους αλλά τώρα είναι ο Α. Τσίπρας που καλείται να διαχειριστεί κάθε υπόσχεση ή κάθε κριτική κατά άλλων που έκανε έως τις 25 Ιανουαρίου- οι λέξεις/υποσχέσεις είναι καρφιά που θα συναντά σε κάθε του βήμα.

B. Η οικονομική κατάσταση είναι ιδιαίτερα κρίσιμη. Στην πράξη η διαπραγματευτική ικανότητα της ελληνικής κυβέρνησης είναι εξαιρετικά περιορισμένη και η ρήση Σόιμπλε ότι «μια νέα διαπραγμάτευση είναι χάσιμο χρόνου» δείχνει πως οι δύο πλευρές ετοιμάζονται για συζητήσεις, αλλά μέσα σε ένα σαφές χρονικό πλαίσιο και με ένα σαφές περιβάλλον. Ορισμένες δηλώσεις υπουργών στην Αθήνα επιβαρύνουν το κλίμα και δημιουργούν ερωτηματικά ως προς την αξιολόγηση των πραγμάτων από το οικονομικό επιτελείο της νέας κυβέρνησης και της δυνατότητάς της να «ανατρέψει» το

ευρωπαϊκό κατεστημένο με μη αποδεκτές, από όλους τους άλλους πρακτικές, με πρώτους την Ισπανία και την Πορτογαλία.

Γ. Η συνεργασία ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, σε μια άλλη εποχή θα ήταν κάτι σαν αδιανόητο. Σήμερα περνά «αβρόχοις ποσίν», σε μερικά λεπτά γιατί στην περίοδο της οικονομικής κρίσης το ιδεολογικό πλαίσιο και οι εξ αυτού κοινωνικές αντιθέσεις έχουν διαφοροποιηθεί σημαντικά. Η αντιπαράθεση δεξιά – αριστερά, η αντιπαράθεση πρόοδος-συντήρηση, έχει αποκτήσει νέα περιεχόμενα όπως «μνημόνιο-αντιμνημόνιο», «μερκελιστές-αγωνιστές», «υποταγή-αντίσταση». Η αλλαγή αυτή πέτυχε γιατί οι λεγόμενες «αντιμνημονιακές» δυνάμεις με τη βοήθεια της πλειοψηφίας των ΜΜΕ επέβαλαν μιαν ατζέντα που περιείχε διλήμματα του τύπου «παροχές ή λιτότητα», «φιλολαϊκοί αγωνιστές-τοποτηρητές της τρόικας». Αυτό άμβλυσε τις πραγματικές αντιθέσεις (υστέρηση έναντι εκσυγχρονισμού), αποχρωμάτισε την κεντρική μάχη (πελατειακό κράτος έναντι ανάπτυξης), ανέτρεψε την ορθολογική αντιπαράθεση (πρόοδος-συντήρηση) με συνέπεια σε μια ώρα ο ΣΥΡΙΖΑ να κάνει συμμαχική κυβέρνηση με την ακραία φοβική δημαγωγία των ΑΝΕΛ χωρίς να ανοίξει ρουθούνι.

Δ. Η κάθε φορά εκλογική υπόσχεση ότι «λεφτά υπάρχουν» με διάφορες παραλλαγές κερδίζει εκλογές. Χθες ο Α. Σαμαράς από εχθρός των μνημονίων, μετατράπηκε σε «μεταρρυθμιστή» αποσύροντας την εμπιστοσύνη του στη σοβαρή λύση του Λ. Παπαδήμου. Το ΠΑΣΟΚ γιγαντώθηκε στα χρόνια των μεγάλων προσδοκιών, ενώ συρρικνώθηκε όταν έβαλε πλάτες σε κάτι σοβαρό - την αποτροπή της χρεοκοπίας. Μια ρίζα της κατρακύλας βρίσκεται στην αρχή των συμφωνιών γύρω από το πρώτο μνημόνιο το 2011. Η λύση που υιοθέτησε η τότε κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ με πρωθυπουργό τον Γ. Παπανδρέου ήταν αδιέξοδη - κλικ στα pcs, κάτω οι μισθοί, κάτω οι συντάξεις. Έτσι το αναγκαίο μνημόνιο για αποφυγή του κινδύνου χρεοκοπίας, με τον τρόπο που είχε επιλεγεί να εφαρμοστεί ισοδυναμούσε με την μαζική πτώση του βιοτικού επιπέδου, με την περιθωριοποίηση μεγάλων κοινωνικών ρευμάτων και τη δικαιολογημένη οργή.

Ε. Το «πρότυπο» για την έξοδο της Ελλάδας από τον εκτροχιασμό το 2011 βρισκόταν σε μια άλλη κατεύθυνση όπως αυτή που εφαρμόστηκε το 1985 από τον Κ. Σημίτη ως τότε Υπουργό Εθνικής Οικονομίας (ασφαλώς με άλλο μείγμα, καθώς οι «προδιαγραφές» της καταιγίδας επέβαλλαν και άλλες προτεραιότητες ή χειρισμούς). Αυτή η «συνταγή» του 1985 πέτυχε τους βασικούς στόχους της με βάρος στη σταθεροποίηση ως μοχλό για τη μείωση του πληθωρισμού και των ελλειμμάτων, ως τις αναγκαίες βάσεις για την ανάπτυξη και τη διατήρηση του κράτους προνοίας- (Ν. Γκαργκάνας, Τ. Θωμόπουλος, Κ. Σημίτης, Γ. Σπράος, «Η πολιτική της οικονομικής

σταθεροποίησης», 1989). Στο ΠΑΣΟΚ υπήρχαν τα στελέχη με γνώσεις και εμπειρία σε διαπραγματεύσεις, με αξιοπιστία στο ευρωπαϊκό περιβάλλον για να κάνουν με επιτυχία αυτή τη δουλειά. Αντί να αξιοποιηθεί η γνώση τους, χρησιμοποιήθηκαν άλλα πρόσωπα με ελάχιστη γνώση του αντικειμένου, πρακτικά πολύ κατώτερα των περιστάσεων.

Στ. Στο μείγμα για την αναπτυξιακή έξοδο από την κρίση, πέρα από τα μέτρα σταθεροποίησης και στοχευμένης πολιτικής για μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, κεντρικό εργαλείο ήταν και παραμένει η πολιτική των αποκρατικοποιήσεων, η αξιοποίηση της περιουσίας του δημοσίου, οι μετοχοποιήσεις, η αλλαγή του αναπτυξιακού προτύπου με προγραμματική σύγκρουση με το σύστημα των πελατειακών σχέσεων, με εξορθολογισμό της δημόσιας διοίκησης με στόχο την λειτουργία της πάνω σε νέα πρότυπα, γεγονός που θα βοηθούσε αποτελεσματικά την προσέλκυση επενδύσεων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Αυτή η στρατηγική θα έπρεπε να ήταν ένα απόλυτο θέμα μιας ελληνικής μεταρρυθμιστικής ατζέντας, και όχι θέμα συνεχών πιέσεων από την τρόικα. Οι δυνάμεις που κυβέρνησαν την Ελλάδα κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, πλην εξαιρέσεων, αγωνίστηκαν για να διατηρήσουν το κλειστό σύστημα εξουσίας και έκαναν ότι περνούσε από το χέρι τους για να μην αλλάξει η ουσία του- στο πίσω μέρος του μυαλού τους ήταν η συντήρηση του. Το αποτέλεσμα βρίσκεται στην πενταετή πορεία στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα...

Η ΤΕΧΝΗ ΤΩΝ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΩΝ, 19/2/2015

Οι εξελίξεις για το «ελληνικό ζήτημα» βρίσκονται στην κόψη του ξυραφιού. Είναι σημαντικό να βρεθεί η χρυσή τομή προς το κοινό όφελος το συντομότερο δυνατό. Μέχρι να δούμε τι πραγματικά θα συμβεί δύο παρεμβάσεις βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση των πραγμάτων. Βρίσκω τις παρεμβάσεις τους ιδιαίτερα σημαντικές:

Ο καθηγητής Γ. Παγουλάτος γράφει στη «Μεταρρύθμιση» στις 16 Φεβρουαρίου:

«Πρέπει να ξέρεις πότε να συγκρουστείς και πότε να συμβιβαστείς. Η Ε.Ε. δεν θα βρισκόταν πουθενά χωρίς την τέχνη των αμοιβαίων συμβιβασμών. Η διαπραγμάτευση της κυβέρνησης πλησιάζει τα όριά της σε όσα μπορεί να πετύχει στη φάση αυτή... Η κοινωνία μας πέρασε τεράστιες θυσίες τα τελευταία πέντε χρόνια για να υπερασπιστούμε τη θέση μας στο ευρώ. Οι άλλες χώρες της περιφέρειας (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία) επίσης δοκιμάστηκαν, για να αποδείξουν ότι μπορούν να ανήκουν σε μια Ευρώπη του πυρήνα. Κι οι τρεις

ανακάμπτουν δυναμικά, με ταχεία αύξηση των εξαγωγών τους. Η Ισπανία δημιούργησε 400.000 θέσεις εργασίας το 2014. Το κόστος χρηματοδότησής τους έχει πλέον συγκλίνει με τις οικονομίες του Βορρά, κι η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ θα ολοκληρώσει τη σύγκλιση. Πορτογαλία και Ιρλανδία ήδη εκμεταλλεύονται τα χαμηλά επιτόκια για να αποπληρώνουν χρέος. Κλείνει σιγά-σιγά το χάσμα κέντρου-περιφέρειας. Η συμμαχία του Νότου, στην οποία προσβλέπαμε, δεν υπάρχει. Είμαστε δυστυχώς μόνοι, με την Ευρωζώνη απέναντι, όπως αρκετοί ξένοι ηγέτες φρόντισαν φιλικά να μας υπενθυμίσουν...Το κόστος ενός προγράμματος χρηματοδότησης μεγαλώνει –οι Financial Times το υπολογίζουν σε 38 δισ. Παράλληλα υποχωρούν τα έσοδα, ενώ η παρατεταμένη αβεβαιότητα ακυρώνει την εύθραυστη ανάκαμψη του 2014, απειλώντας με ένα νέο γύρο ύφεσης. Τα δεδομένα δεν εξελίσσονται κατά τον ευμενέστερο δυνατό τρόπο – μιας που οι ευφημισμοί έχουν επιστρέψει στη μόδα. Θα μπορούσε κανείς να θυμηθεί τον μεγάλο Κένυς, απευθύνοντας την ερώτηση στον υπουργό Οικονομικών: When things change, I change my mind. What do you do, sir? Στον ορίζοντα υπάρχει, βέβαια, πάντα το Σχέδιο Β. Μόνο που δεν είναι η στήριξη των ΗΠΑ (που κατέστησαν σαφές ότι δεν πρόκειται να είναι μαζί μας σε μια αντιπαράθεση με την Ευρωζώνη), ούτε της Κίνας (που διαμήνυσε ότι δεν μελετά χρηματοδότηση της Ελλάδας), ούτε της οικονομικά χειμαζόμενης Ρωσίας (που θα ενδιαφερόταν ίσως να διασπάσει το ευρωπαϊκό μέτωπο –αλλά διευκρίνισε ότι δανείζει μόνο σε ρούβλια). Το μόνο υπαρκτό Σχέδιο Β είναι αυτό του κ. Αλαβάνου, παλαιού μέντορα του σημερινού πρωθυπουργού. Ο κόσμος το γνωρίζει ως Grexit. Δεν θα θέλαμε να το ζήσουμε».

Ο καθηγητής Κ. Σοφούλης γράφει στη «Μεταρρύθμιση» στις 16 Φεβρουαρίου: «Η Ευρώπη πρέπει να στηθεί στο σωστό αξιακό και πολιτισμικό βάθρο της όπου στηρίζεται και η πολιτική της ταυτότητα για το εσωτερικό της και την διεθνή σκηνή. Τα κέρδη από τις διεξαγόμενες διαπραγματεύσεις αναπόφευκτα θα είναι μηδαμινά σε σχέση με την ζημιά που το μέσον έχει κάνει....Το κλειδί για να καταλάβουμε σωστά τη σχέση μας με την ΕΕ στο παιχνίδι που παίζεται, είναι να ερμηνεύσουμε πραγματιστικά την έννοια της αλληλεγγύης. Στην ουσία, ολόκληρο το οικοδόμημα της ΕΕ στηρίζεται σε τελευταία ανάλυση σε ένα σύστημα αλληλέγγυων σχέσεων που δικαιολογούν την ύπαρξη της Ένωσης. Είναι κατά πρώτον η «αλληλεγγύη» της ενιαίας αγοράς που εξασφαλίζει προνομιακή θέση στα μέλη της. Είναι κατά δεύτερον η αλληλεγγύη που δείχνουν οι ισχυρότεροι δανείζοντας την ισχύ τους στο κοινό πολιτικό ταμείο, όταν πρόκειται να διεκδικήσουμε τα συμφέροντα ή τον πολιτισμό μας στα διεθνή φόρα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Για τους «φτωχότερους» η αλληλεγγύη εκδηλώνεται επιπρόσθετα με πολιτικές μεταβιβάσεων πόρων προκειμένου να εξισωθούν οι συνθήκες οικονομικής λειτουργίας. Είναι οι

επιδοτήσεις και τα ποικίλα σχέδια τύπου ΕΣΠΑ. Σε περίπτωση κρίσης, όπως εν προκειμένω, η αλληλεγγύη εκδηλώνεται με οικονομική στήριξη έναντι των κινδύνων που συνεπάγεται η έκθεση της χώρας στις ελεύθερες αγορές. Η στήριξη αυτή, εν τούτοις, πρέπει να διέπεται και αυτή από τις αρχές της αλληλεγγύης. Αυτές είναι προαπαιτούμενες δεσμεύσεις που αναλαμβάνει η βοηθούμενη χώρα για μέτρα που εξασφαλίζουν ότι θα εξαφανιστούν οι αιτίες της κρίσης και δεν θα επανεμφανιστούν *ad perpetuum*, ώστε να μη επανέρχεται πάλι και πάλι η χώρα σε αίτημα βοήθειας.

Είναι προφανές ότι η αλληλεγγύη στηρίζεται σε κοινά συμφέροντα και όχι σε φιλανθρωπία. Η φιλανθρωπία αφορά τα δικαιώματα του ανθρώπου, που δεν είναι κάτι λιγότερο σπουδαίο, αλλά δεν αφορά την ανάλυση του παρόντος. Υπό ομαλές συνθήκες, ποιο είναι το κοινό συμφέρον των χωρών της ΕΕ. Είναι φανερό, ότι η διατήρηση της ενότητας της Ένωσης αποτελεί το σημείο κοινής συμφωνίας, επειδή εκτιμάται από όλους (τους μη βαλκανοποιημένους) ότι η ΕΕ αποτελεί βασικό παράγοντα πολλαπλασιασμού της ανταγωνιστικότητας όλων στα πλαίσια του παγκοσμιοποιημένου ανταγωνισμού, οικονομικού και πολιτικο-ιδεολογικού».

ΕΦΙΚΤΗ ΛΥΣΗ ΤΩΡΑ!, 21/2/2015

Καθώς πλησιάζει η ώρα της τελικής απόφασης για το «ελληνικόν ζήτημα» ένας επωφελής συμβιβασμός αποτελεί την αναγκαία εξέλιξη. Η ευρωζώνη, ως γνωστόν, δεν δημιουργήθηκε στις 25 Ιανουαρίου 2015, συνεπώς οι κανόνες πρέπει να τηρούνται, από την άλλη η πλειοψηφία του ελληνικού λαού ζητά αλλαγές (λ.χ. βελτίωση κατώτατου μισθού/συντάξεων), ώστε να προκύψει ένα καλύτερο μείγμα οικονομικής πολιτικής στο πλαίσιο της παρούσας συγκυρίας. Απαιτείται διάθεση συμβιβασμού πάνω στο συγκεκριμένο, η Αθήνα έχει διατυπώσει πρόταση και πάνω σε αυτή γίνεται η διαπραγμάτευση με τους εταίρους της. Η θέση Μοσκοβισί ότι «έχουμε ανάγκη την Ελλάδα στην ευρωζώνη και η Ελλάδα έχει επίσης ανάγκη τη ζώνη του ευρώ» δίνει την κατεύθυνση για μια διευθέτηση. Αν το παιχνίδι με τις λέξεις βοηθά, ως χρησιμοποιηθεί (λ.χ. παράταση της Κύριας Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης) γιατί αυτό που μετρά είναι να αποφύγει η ελληνική κοινωνία την άτακτη χρεοκοπία και την εξουθένωση «αλβανοποίηση» της πορείας της.

Είναι πασιφανές ότι για χρόνια η Ελλάδα απέτυχε να αντιμετωπίσει τις βασικές προκλήσεις της εποχής. Η αποτυχία έχει διπλό κόστος. Από τη μια διατήρηση ενός γραφειοκρατικού, πελατειακού κράτους και από την άλλη, συνεχής πίεση πάνω στους μισθούς και τις συντάξεις για να «βγαίνει ο λογαριασμός» απέναντι στους δανειστές. Ο προεκλογικός ΣΥΡΙΖΑ δεν πρωτοτύπησε, αντίθετα,

ακολουθώντας την πεπατημένη, παρουσίασε ένα πρόγραμμα με, επι μέρους βελτιώσεις της κοινωνικής δυστυχίας, αλλά χωρίς σύγχρονη αναπτυξιακή πρόταση. Οι μετεκλογικές του αποφάσεις (λ.χ. Cosco, παιδεία, επανακρατικοποιήσεις) το επιβεβαιώνουν. Η αποτυχία της Ελλάδας δεν είναι εισαγόμενη, είναι προϊόν της κυρίαρχης πολιτικής πρακτικής στην μεταπολιτευτική περίοδο, η οποία ταύτισε το κάθε φορά κυβερνητικό κόμμα με το κράτος- να τακτοποιήσουμε «τα δικά μας παιδιά» που αδικούσαν οι κάθε φορά προηγούμενοι, με αστόχευτες παροχές, με την κομματική επικυριαρχία επί της κοινωνίας. Κλασικό παραμένει το παράδειγμα της πενταετίας Καραμανλή με Υπουργό Εσωτερικών τον Π. Παυλόπουλο. Η εφημερίδα «Τα «Νέα» στις 9 Φεβρουαρίου 2013 μάς παρέχει το υλικό:

«Ένα δεύτερο δημόσιο δημιούργησε η Νέα Δημοκρατία στα πέντε χρόνια της διακυβέρνησης Καραμανλή, στήνοντας βιομηχανία προσλήψεων που ξεπέρασαν τις 865.000. Οι περισσότερες μάλιστα από τις μισές - 57% - έγιναν με αδιαφανείς διαδικασίες εκτός ΑΣΕΠ καθώς αφορούσαν συμβασιούχους έργου ή ορισμένου χρόνου...». Επί Καραμανλή το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σε πεντέμισι χρόνια κατά 130 δισ. ευρώ, από 95,4% του ΑΕΠ το 2003 σε 129,4% στα τέλη του 2009.

Αυτά είναι τα πραγματικά μεγέθη και όσοι επικαλούνται την «αξιοπρέπεια» των ελλήνων, χρειάζεται να πουν πότε και πως προσπάθησαν για να αποφύγει η Ελλάδα τον εκτροχιασμό. Δηλώσεις του τύπου «αν δεν πάρουμε αυτό που θέλουμε, θα το κάνουμε Κούγκι» (Π. Καμένος, 18/2) δείχνουν πως η δημαγωγία αποτελεί συστατικό στοιχείο όσων προτείνουν μόνο ηρωικές κορώνες, αυτές που σπρώχνουν την ελληνική οικονομία ακόμα πιο βαθιά στον γκρεμό

Οι συζητήσεις στην ευρωζώνη για το ελληνικό ζήτημα αποδεικνύουν πόσο αλληλένδετες είναι πλέον οι σχέσεις ανάμεσα στα κράτη-μέλη, τις οικονομικές πολιτικές, τα κόμματα, τις εθνικές εκλογές και τις επιπτώσεις τους στις ευρύτερες κοινοτικές διαδικασίες. Η μακρόσυρτη κρίση, οι αλληπάλληλες διαδικασίες σε διάφορα επίπεδα, οι αποτυχίες για να βρεθούν λύσεις, οδηγούν σε ένα βέβαιο συμπέρασμα: ότι το ευρώ χωρίς κοινούς δημοσιονομικούς κανόνες στις χώρες-μέλη του, δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του ανταγωνισμού, της τεχνολογικής επανάστασης και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Η απουσία μιας κοινής οικονομικής διακυβέρνησης προκαλεί τα σημερινά προβλήματα και επιτείνει τη δυσαρέσκεια των πολιτών σχετικά με την ικανότητα της ΕΕ να λύσει τις δικές της αντιθέσεις. Λύση παραμένει η κατάκτηση μιας κοινής οικονομικής διακυβέρνησης για τις χώρες της ευρωζώνης, γεγονός που θα δημιουργήσει μια καλύτερη ισορροπία σχέσεων ανάμεσα στις πλούσιες χώρες της ευρωζώνης και εκείνες που

αντιμετωπίζουν σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα στο νότο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζαν Κλοντ Γιούνκερ επανέφερε προτάσεις για την ενοποίηση της ευρωζώνης στη σύνοδο των ηγετών της ΕΕ στις 12 Φεβρουαρίου. Μεταξύ άλλων προτείνει την καθιέρωση προϋπολογισμού της Ευρωζώνης, νέους ευρωπαϊκούς θεσμούς που θα υπηρετούν το ενιαίο νόμισμα, όπως η ιδέα ενός κοινοβουλίου ευρωζώνης ώστε «λογοδοσία και νομιμοποίηση σε μια πολυεπίπεδη λειτουργία της νομισματικής ένωσης της ΕΕ» να αποκτήσουν πιο αποτελεσματικό ρυθμό.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ EUROVISION, 28-2-2015

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων διαβουλεύσεων στο Eurogroup σχετικά με τον «ελληνικό ζήτημα» ηγέρθη το ζήτημα της συνεργασίας Αθήνας- Λευκωσίας. Ειδικότερα, η δημόσια συζήτηση επικεντρώθηκε στο κατά πόσον η Λευκωσία θα στήριζε τις επιλογές της Αθήνας στην πρώτη φάση των διαβουλεύσεων ανάμεσα στους «19». Το ζήτημα έτυχε εκτεταμένης προβολής στα ηλεκτρονικά ΜΜΕ, καθώς περιείχε έναν εξαιρετο συνδυασμό πολιτικής για την ΕΕ, τις ελλαδοκυπριακές σχέσεις, την οικονομία, τις σχέσεις κυβέρνησης-αντιπολίτευσης, τα μνημόνια, την κοινωνική δυσαρέσκεια.

Το ζήτημα των σχέσεων Αθήνας-Λευκωσίας ασφαλώς διαθέτει ισχυρές ιδιαιτερότητες, ιστορικό παρελθόν, ευαισθησίες, κοινή γνώμη που διαθέτει υψηλά αντανάκλαστικά σε σχέση με την αναγκαία ποιότητά τους. Εκτιμώ ότι τα πιο πάνω στοιχεία είναι σημαντικά, ωστόσο, χρειάζεται να αποκτήσουν ένα ακόμα: την ενηλικίωσή τους! Με ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα:

Το 1998 η Ελληνική Κυβέρνηση έλαβε την απόφαση με εισήγηση Γ. Κρανιδιώτη να πείσει την Κυβέρνηση Γ. Κληρίδη να αποδεχθεί τη λύση της Κρήτης για τους ρωσικούς πυραύλους S300. Το σκεπτικό ήταν το εξής: Ο Ζ. Σιράκ εξ ονόματος όλων των «εμπλεκόμενων συμφερόντων» που εξέφρασαν ισχυρή διαφωνία στην έλευση των πυραύλων (Ισραήλ, ΗΠΑ, Μ. Βρετανία), σε συνδυασμό με τις τουρκικές απειλές για καταστροφή τους, έθεσε το δίλημμα στην Αθήνα και τη Λευκωσία: «ή ενταξιακή πορεία, ή S300!». Η Αθήνα διάλεξε την λύση που εισηγήθηκε ο Γ. Κρανιδιώτης σε συνδυασμό με την αντικατάστασή τους με πυραύλους μικρότερου βεληνεκούς. Αυτή η απόφαση της Αθήνας, μαζί με άλλες, συνέβαλε στην αποκλιμάκωση της έντασης, και βοήθησε με τους κατάλληλους διπλωματικούς χειρισμούς να φτάσουμε στα Συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής της ΕΟΚ στο Ελσίνκι το 1999 για ένταξη της Κύπρου στην ΕΟΚ με ή χωρίς λύση στο κυπριακό. Στην εκλογική μάχη του 1998 οι δύο βασικοί μονομάχοι έκτισαν μεγάλο μέρος της καμπάνιας τους στη θέση «οι πύραυλοι

στη νήσο». Θυμίζω: «όποιος τα έχει 400, θα φέρει τους S300», (Γ. Κληρίδης»), ενώ «εγώ θα τους τους φέρω πιο γρήγορα», (Γ. Ιακώβου).

Η περιπέτεια με τους S300 δείχνει ότι οι αποφάσεις χρειάζεται να λαμβάνονται με ψυχρό υπολογισμό, με στάθμιση όλων των δεδομένων, με ιεράρχιση προτεραιοτήτων, με στρατηγική στόχευση, με ορθολογική διαχείριση του μακροπρόθεσμου συμφέροντος με στόχο την ανατροπή των συσχετισμών μέσα από την επίλυση του κυπριακού. Είναι τελείως διαφορετικό θέμα το ότι αυτή την μεγάλη επιτυχία του Δεκέμβρη του 1999 η Λευκωσία ούτε κατενόησε, ούτε, κυρίως, αξιοποίησε στα χρόνια που ακολούθησαν για να καταστήσει την ΕΕ καταλύτη της λύσης. Οι σχέσεις Αθηνών-Λευκωσίας χρειάζεται να έχουν ποιότητα, να βασίζονται στη διαβούλευση, που σημαίνει προσπάθειες για συγκλίσεις αλλά και διαφορετικές γνώμες που να βασίζονται σε διαφορετική ανάλυση πραγμάτων. Αυτή η ποιότητα είναι προτιμότερη παρά να κρύβονται τυχόν διαφωνίες κάτω από το χαλί εν ονόματι μιας παράδοσης που κάνει λόγο για «άριστες» σχέσεις χωρίς αυτές να ταυτίζονται με τα πράγματα. Η διαφορετική ανάγνωση των θεμάτων όταν είναι απαλλαγμένη από μικροκομματικούς υπολογισμούς, είναι χρήσιμη και συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των θεμάτων, στην ωριμότητα που προκύπτει από την κατάκτηση μιας ανώτερης προσέγγισης. Ωριμότητα σημαίνει αμοιβαιότητα στη διεκδίκηση μιας σύγκλισης, αλλά και (επιτέλους) αποκόλληση από το «μυστικό της Eurovision». Το τελευταίο δεν παράγει πρόοδο, αντίθετα, αντικαθιστά το ορθολογικό κριτήριο, υποβαθμίζει την απαιτούμενη αξιοπιστία, και εκθέτει τους οπαδούς του ως στερούμενους σοβαρότητας.

Σήμερα που τα πράγματα για την ελληνική οικονομία είναι λιγότερα αρνητικά από ότι ήταν πριν 15 ημέρες, μπορούμε να κατανοήσουμε περισσότερα: η ΕΕ ή το Eurogroup, δεν λειτουργούν με διαλέξεις, απαιτούνται γραπτά κείμενα, στοιχεία, αριθμοί, δεσμεύσεις, χρονοδιαγράμματα, κανόνες για να μπορούν οι «19» να μιλούν μια κοινή γλώσσα για να διατηρούν έτσι τον οργανικό τους δεσμό. Δεν επιτυγχάνεις στόχους επικαλούμενος διαρκώς την ιδιαιτερότητά σου, αλλά κατά πόσο δημιουργείς τις προϋποθέσεις για να βγεις μια ώρα ενωρίτερα από τα μνημόνια, κατά πόσο δημιουργείς μια ανταγωνιστική οικονομία, κατά πόσο με τη δική σου προσπάθεια μπορείς να εκσυγχρονίσεις το κράτος, και τις κοινωνικές συμπεριφορές, κατά πόσο οι επιδόσεις σου σε όλους τους τομείς σου προσφέρουν αξιοπιστία σε έναν ολοένα και πιο εξαρτημένο κόσμο. Η κατανάλωση της «ελληνικής ιδιαιτερότητας» οδηγεί από αδιέξοδο σε αδιέξοδο. Κτίζεις πύργους για την «εθνική μας μοναξιά», όταν άλλες χώρες κατακτούν με το σπαθί τους ισχυρότερες θέσεις στην αναπτυξιακή διαδικασία αξιοποιώντας τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, βελτιώνοντας την κουλτούρα και τις υποδομές τους.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΧΘΕΣ!, 31-3-2015

Πολιτική σημαίνει σχέδιο, καθαρή στρατηγική, κινητοποίηση, συμμαχίες, εφαρμογές μιας πορείας. Αυτά δεν συμβαίνουν στην Ελλάδα. Οι καθυστερήσεις της κυβέρνησης Τρίπρα να λάβει γρήγορες αποφάσεις έχουν κόστος και η αργή πορεία για την παρουσίαση ενός «πακέτου μεταρρυθμίσεων» που θα τύχει της έγκρισης των άλλων 18 μελών της ευρωζώνης έχουν δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στην αγορά. Αυτές οι καθυστερήσεις διαφοροποιούν το σκηνικό και τα αρνητικά μηνύματα συνοδεύονται από μαζικές αναλήψεις από τις τράπεζες.

Η απόδειξη από την ηλεκτρονική «Μεταρρύθμιση» στις 26 Μαρτίου: «Με αναλήψεις της τάξεως των 7,57 δισεκατομμυρίων ευρώ μόνο μέσα στον Φεβρουάριο, νοικοκυριά και επιχειρήσεις ανέβασαν το συνολικό ποσό που απέσυραν από τις τράπεζες στα 23,829 δισεκατομμύρια ευρώ από τις αρχές Δεκεμβρίου μέχρι σήμερα. Αν μάλιστα προστεθούν και οι κινήσεις του Μαρτίου, τότε ο «λογαριασμός, έχει ήδη ξεπεράσει τα 25 δισεκατομμύρια ευρώ με τις αποταμιεύσεις των Ελλήνων να έχουν υποχωρήσει κάτω από τα 140,46 δισεκατομμύρια ευρώ. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Τράπεζα της Ελλάδας:

1. Το υπόλοιπο των καταθέσεων και των νοικοκυριών, διαμορφώθηκε τον Φεβρουάριο στα 140,468 δισεκατομμύρια ευρώ από 148,042 δισεκατομμύρια ευρώ τον Ιανουάριο.
2. Οι καταθέσεις των νοικοκυριών, περιορίστηκαν στα 120,11 δισεκατομμύρια ευρώ από 125,465 δισεκατομμύρια ευρώ τον Ιανουάριο. Η μεγαλύτερη μείωση, προήλθε από τις προθεσμιακές καταθέσεις οι οποίες υποχώρησαν στα 68,8 δισεκατομμύρια ευρώ από 72,933 δισεκατομμύρια ευρώ τον Ιανουάριο. Η συνεχιζόμενη εκροή καταθέσεων είναι και ο λόγος που η ΕΚΤ ανέβασε την Τετάρτη στα 2,3 δισ ευρώ την ενίσχυση της ρευστότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος μέσω του ΕΛΑ».

Στις 27 Μαρτίου ο οίκος Fitch υποβάθμισε το μακροπρόθεσμο και το βραχυπρόθεσμο αξιόχρεο της Ελλάδας από την κατηγορία Β στην κατηγορία CCC. Σύμφωνα με το «Έθνος» της 28^{ης} Μαρτίου «η επόμενη ημερομηνία για την αξιολόγηση της Ελλάδας είναι η 15η Μαΐου 2015, ωστόσο ο Fitch πιστεύει ότι οι πρόσφατες εξελίξεις στη χώρα δικαιολογούν την απόκλιση από το πρόγραμμα». Ο οίκος επικαλείται στην ανακοίνωσή του μια σειρά από λόγους που οδήγησαν στην απόφαση του αυτή: «αδυναμία πρόσβασης στις αγορές για δανεισμό, οι αβέβαιες προοπτικές για μια έγκαιρη

εκταμίευση της δόσης της χρηματοδοτικής βοήθειας από τους θεσμούς καθώς και οι στενές συνθήκες ρευστότητας στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα που ενισχύουν τις ασφυκτικές πιέσεις στις χρηματοδοτικές ανάγκες της κυβέρνησης». Επιπλέον ο Fitch αναθεωρεί επί τα χείρω τις προβλέψεις του για την ανάπτυξη στην Ελλάδα σε 0,5% για φέτος, από 1,5% που είχε προβλέψει τον Ιανουάριο του 2015 και 2,5% τον Δεκέμβριο του 2014. «Η βλάβη που προκλήθηκε στην εμπιστοσύνη των επενδυτών, των καταναλωτών και των καταθετών ασφαλώς και εκτροχίασε την οικονομική ανάκαμψη που μόλις είχε αρχίσει. Αυτή η βλάβη θα πάρει χρόνο να επιδιορθωθεί, ακόμη κι αν οι προοπτικές για μια επιτυχή ολοκλήρωση του οικονομικού προγράμματος βελτιωθούν τις επόμενες ημέρες ή εβδομάδες».

Οι ειδικοί δίνουν τα στοιχεία, οι οίκοι εκτιμούν ή πιέζουν αλλά είναι οι πολιτικοί που οφείλουν να διαβάζουν προσεκτικά τα δεδομένα και να λαμβάνουν αποφάσεις. Ο χρόνος έχει τη σημασία του, γιατί, δυστυχώς, τα πράγματα δεν κυλούν σε φυσιολογικούς ρυθμούς. Η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα καθεστώς ιδιότυπης χρεοκοπίας, αδυνατεί να πληρώσει μισθούς και συντάξεις πέραν του Απρίλη και κάθε μέρα που καθυστερεί να σταθεροποιήσει την πορεία της, προσθέτει νέες δυσκολίες στο σημερινό αδιέξοδο. Όπως δείχνουν τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, χρειάζεται ένας συναγερμός δραστηριοτήτων από την πλευρά της Αθήνας για να συμφωνηθεί ένα πακέτο μεταρρυθμίσεων, ικανό να επιτρέψει τη κανονική ροή της οικονομικής στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τους δανειστές της. Τώρα, όπως χθες!

ΑΝΤΙΕΥΡΩΠΑΪΣΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ, 8-5-2015

Τι ευρωπαϊκό εγχείρημα βρίσκεται σε πτώση. Δεν αρέσει, δυσκολεύεται να πείσει. Σε μια μερίδα της κοινής γνώμης, συνήθως «για όλα φταίει η ΕΕ», και κατά κανόνα αναλαμβάνει, ή τις φορτώνονται, ευθύνες πάνω σε δίκαιες και άδικες πραγματικότητες.

Οι δίκαιες: η ΕΕ δεν είναι κάτι ολοκληρωμένο, βρίσκεται σε διαρκή κίνηση. Ωστόσο εμφανώς λείπει η ολοένα και περισσότερη εμβάθυνση της ομοσπονδιακής λειτουργίας της, η ενοποίηση των οικονομιών στις χώρες μέλη της ευρωζώνης προχωρά με αργά βήματα, η περισσότερη ΕΕ δεν έχει καθαρό σχέδιο και γενναίους υποστηρικτές. Μια ΕΕ που φιλοδοξεί να γίνει παίκτης στη διεθνή σκηνή, κατανοεί ολοένα και περισσότερο πως μόνο με το ευρώ και την ανθρωπιστική βοήθεια δεν γίνεσαι παγκόσμια δύναμη.

Άδικες: ενώ αρκετές πολιτικές ελίτ γνωρίζουν τα δεδομένα, με μεγάλη ευκολία φορτώνουν δικές τους εθνικές ευθύνες στα σχετικά «ανώνυμα» ευρωπαϊκά

σώματα, μεταθέτουν ευθύνες που τους αναλογούν στο «έτσι θέλει η ΕΕ, εγώ τι να κάνω...», ενώ πασιφανώς γνωρίζουν τις διαδικασίες, τις οποίες, άλλωστε οι ίδιοι ψήφισαν. Ειδικές περιπτώσεις αποτελούν χώρες-μέλη του Νότου εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Μερίδα στις πολιτικές ελίτ στις δύο αυτές χώρες εμφανίζεται ως «θύμα» μιας ανάλγητης ευρωπαϊκής γραφειοκρατικής ελίτ, που πιέζει για αλλαγές. Αγνοούν τις δικές τους ευθύνες και επιχειρούν με αρκετή, ομολογουμένως, επιτυχία να εμφανιστούν ως «φιλολαϊκοί» αγωνιστές ασκώντας κριτική στην ΕΕ. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για αυτή την πορεία καθώς δεν αφορά πραγματικές αδυναμίες της ΕΕ, τις γνωστές μακρόσυρτες διαδικασίες στη λήψη αποφάσεων ή την άρνηση χωρών μελών να διαθέσουν περισσότερες εξουσίες στις κοινοτικές δομές. Γιατί συμβαίνει αυτό; Ένας λόγος είναι πολύ μεσογειακός: σε χώρες που βρέθηκαν προ του φάσματος της χρεοκοπίας, η πολιτική ελίτ δεν μπόρεσε να προσαρμοστεί στις εξελίξεις, συνέχισε να λειτουργεί όπως παλαιότερα, αρνείται να αλλάξει. Δεν μπορεί να προοδεύσει γιατί χρειάζεται να λειτουργεί με κανόνες, με πειθαρχία, με δεσμευτικές αποφάσεις, με σεβασμό στις κοινοτικές συμφωνίες, με αίσθηση ότι είναι με την ελεύθερη επιλογή η εκχώρηση εξουσιών από τα εθνικά κράτη στις κοινοτικές ενοποιητικές διαδικασίες .

Μερικές εθνικές κυβερνήσεις με πιο διάσημη εκείνη της Ελλάδας, δεν μπορούν να δεχθούν αυτές τις βασικές αλήθειες γιατί θέλουν δικαιώματα χωρίς δεσμεύσεις, χρήματα χωρίς προγραμματισμό, αλληλεγγύη χωρίς κανόνες, έμαθαν στην προχειρότητα και τον αυτοσχεδιασμό. Αυτή η τακτική, οδηγεί στο επόμενο βήμα: εξαγωγή της ευθύνης, φταίνε οι άλλοι στην «ανώνυμη» ΕΕ, εμείς είμαστε οι «καλοί», αυτοί οι «κακοί», εμείς με ευαισθησίες και αυτοί με απάνθρωπο πρόσωπο. Εξ' ορισμού φιλολαϊκός είναι αυτός που διορίζει στο δημόσιο με δανεικά, που σπαταλά τους ευρωπαϊκούς πόρους σε μικροπολιτικές διανομές, που διατηρεί στη ζωή οργανισμούς που δεν κάνουν απολύτως τίποτα, που θέλει μόνο παροχές και αυξήσεις όταν δεν μπορεί να δημιουργήσει στοιχειώδη φορολογική συνείδηση και κατά συνέπεια να καταπολεμήσει τη φοροδιαφυγή, που καταγγέλλει κάθε σχέδιο σταθεροποίησης μιας οικονομίας, ζητά κάθε μέρα «ανάπτυξη», ενώ δεν έχει κανένα αναπτυξιακό σχέδιο!

Θεωρώ ότι πέρα από τις πραγματικές αδυναμίες της σημερινής διάρθρωσης της ΕΕ, υπάρχει ένα μείζον πολιτιστικό ζήτημα στην περίπτωση αυτή: η αδυναμία προσαρμογής στις σημερινές οικονομικές συνθήκες σε χώρες-μέλη συγκαλύπτεται από ορισμένες πολιτικές δυνάμεις με πατριωτικές κορόνες και εθνικολαϊστικές πρακτικές, με αντιευρωπαϊκές διαστρεβλώσεις ακριβώς για να αναποδογυρίσουν την πραγματικότητα και να προστατέψουν τις δικές τους ευθύνες μέσα στο περιβάλλον της ΕΕ. Εξαγωγή ευθύνης από ανεύθυνες

συμπεριφορές και, καθόλου τυχαίο, καμιά πρόταση για την ΕΕ ή πολύ περισσότερο καμιά πρόταση για την «περισσότερη ΕΕ»!

Ο καθηγητής Κ. Σοφούλης γράφει στην «Μεταρρύθμιση» στις 2 Μαΐου σχετικά με την ελληνική περίπτωση και τον αυξανόμενο αντιευρωπαϊσμό στην Ελλάδα το τελευταίο διάστημα: «Στην ουσία, ο διάχυτος αντιευρωπαϊσμός καλύπτει με τον μανδύα της ιδεολογίας έναν αβυσσαλέο συντηρητισμό. Τον συντηρητισμό μιας φατριαστικής κοινωνίας, που δεν θέλει να μετακινηθεί από την ισορροπία των πελατειακών κατακτήσεών της. Είναι μια κοινωνία δραματικά κατακερματισμένη, χωρίς συνδετικό κρίκο «κοινού συμφέροντος», χωρίς κοινό όραμα και ορίζοντα πέρα από την διαχείριση μιας θλιβερής καθημερινότητας. Μια κοινωνία που οι ελίτ της τρέφονται από τις προσόδους που εξασφαλίζουν παίζοντας το ρόλο εκπροσώπου και ηγέτη διαφόρων φατριών (επαγγελματικών, πολιτικών, τοπικών ακόμη και εμπορίας ιδεολογικών αγορών) και σε ανταπόδοση φουσκώνουν τις σεχταριστικές και συντηρητικές προσδοκίες της πελατείας τους. Μιας πελατείας που, προκειμένου να χάσει τα κεκτημένα της, θρυμματίζει κάθε έννοια κοινωνικού και εθνικού συμφέροντος. Όλη αυτή η δυναμική του συντηρητισμού και της καθυστέρησης εκκολάπτεται και τρέφεται κάτω από το κέλυφος του αντιευρωπαϊσμού. Γιαυτό και έχει μεγάλη σημασία να σπάσει αυτό το κέλυφος ως προϋπόθεση ανάδειξης μιας εναλλακτικής προοδευτικής και εκσυγχρονιστικής οπτικής. Μόνο αν διαρραγεί το θερμοκήπιο του αντιευρωπαϊσμού υπάρχει πιθανότητα να αποφύγουμε τη ροπή προς επαναβαλκανοποίηση. Γιατί η χωριστική από την ΕΕ ρητορεία οδηγεί αυτομάτως στο να κατακαθίσει η χώρα μας στα φυσικά γεωγραφικά της όρια: Τα βαλκάνια».

ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΕΚΤΡΟΧΙΑΣΜΟ!, 14-6-2015

Πού πάει το ελληνικό τρένο; Μάλλον στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα! Στις 16 Απριλίου διαβάζω στο αθηναϊκό «Βήμα»:

1. Η Επιτροπή λέει: «Εντατικοποίηση των συζητήσεων σε τεχνικό επίπεδο μεταξύ Αθήνας και θεσμών ζητά η Επιτροπή εν όψει του Eurogroup, όπου θα γίνει αποτίμηση της κατάστασης, επαναφέροντας εμμέσως το ορόσημο της 24ης Απριλίου. Η Επιτροπή δεν είναι ικανοποιημένη από την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στις διαπραγματεύσεις μέχρι στιγμής» ξεκαθάρισε ο εκπρόσωπός της Μαργαρίτης Σχοινάς. Οι εργασίες πρέπει να εντατικοποιηθούν μέχρι το επόμενο Eurogroup που θα γίνει στην Ρίγα της Λετονίας στις 24 Απριλίου, καθώς εκεί οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρωζώνης θα έχουν την ευκαιρία να αποτιμήσουν την κατάσταση, σημείωσε ο Μ. Σχοινάς. Αυτό σε συνδυασμό με το δημοσίευμα του Reuters που θέλει τον πρόεδρο της Επιτροπής Ζαν Κλοντ

Γιούνκερ να δηλώνει ότι η υπομονή του με την Αθήνα εξαντλείται, ωθεί πολλούς να μιλήσουν για πολύ δύσκολη θέση της ελληνικής κυβέρνησης που με τους χειρισμούς της χάνει και τους λίγους συμμάχους που είχε. Το ΔΝΤ δεν έχει δεχθεί καθυστερήσεις σε πληρωμές τα τελευταία 30 χρόνια, είπε την Πέμπτη η επικεφαλής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, Κριστίν Λαγκάρντ.

2. Η Διευθύντρια του ΔΝΤ Κ. Λαγκάρτ λέει ότι «το ΔΝΤ δεν έχει δεχθεί καθυστερήσεις σε πληρωμές τα τελευταία 30 χρόνια. Οι καθυστερήσεις στις πληρωμές των δόσεων από την Ελλάδα δεν ενδείκνυται στην παρούσα κατάσταση. Ουδέποτε έχει λάβει δόση με καθυστέρηση από αναπτυσσόμενη χώρα». Η συμβουλή της Κριστίν Λαγκάρντ προς την Ελλάδα είναι να «τελειώνει με τις συνομιλίες», ενώ εξέφρασε την ελπίδα «ολοι οι εμπλεκόμενοι να συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις σε ταχύτερους ρυθμούς».

3. Ο τέως πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Ζαν Κλοντ λέει :«το κλειδί για την αποφυγή κλιμάκωσης της κρίσης βρίσκεται στα χέρια της ελληνικής πλευράς. Δεν είναι καθόλου προς το συμφέρον της Ελλάδας και του ελληνικού λαού να μπει η χώρα στο δράμα της πτώχευσης και του Grexit και δε θα ήταν ούτε προς το συμφέρον της Ευρώπης και της διεθνούς κοινότητας. Έχω την πολύ ισχυρή ελπίδα ότι θα επικρατήσει η κοινή λογική. Το κλειδί βρίσκεται στα χέρια της ελληνικής κυβέρνησης για τον πολύ απλό λόγο ότι θα αποφασίσει ποιο είναι το πρόγραμμα ανάκαμψης της χώρας».

4. Από τον τύπο: Η γερμανική Sueddeutsche Zeitung (SZ), επικαλούμενη αναφορές υψηλόβαθμων ευρωπαϊών αξιωματούχων λέει «στο μεν Eurogroup θεωρείται ουσιαστικά «αδύνατο» να υπάρξει συμφωνία στις 24 Απριλίου, ενώ στην Κομισιόν επικρατεί ένα «μείγμα απογοήτευσης και παραίτησης». Η Bild θέλει την ελληνική κυβέρνηση να εξετάζει το ενδεχόμενο πρόωρων εκλογών, σχετίζοντάς το με την έκβαση των διαπραγματεύσεων που βρίσκονται σε εξέλιξη με τους εταίρους και δανειστές. Η Bild επικαλείται δήλωση Έλληνα υπουργού, σύμφωνα με τον οποίο: «Δεν έχουμε κάτι να χάσουμε. Εάν η ΕΕ εξακολουθήσει να τηρεί σκληρή στάση, πρέπει να δείξουμε ότι είμαστε σταθεροί. Έχουμε τον ελληνικό λαό στο πλευρό μας».

5. Απέναντι σε αυτό το κλίμα ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Αλέξης Τσίπρας δηλώνει στο Reuters «αισιόδοξος για συμφωνία με τους εταίρους ως το τέλος του μήνα» σημειώνοντας ότι υπάρχει μόν πρόοδος στις διαπραγματεύσεις, αλλά και τέσσερα σημεία, στα οποία εξακολουθεί να υπάρχει διαφωνία, πολιτική και όχι τεχνικής προσέγγισης. Τα τέσσερα σημεία διαφωνίας είναι «στα πεδία των εργασιακών σχέσεων, στο ασφαλιστικό, στην αύξηση του ΦΠΑ,

αλλά και στη φιλοσοφία για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Θέλω να είμαι σαφής: Δεν πρόκειται εδώ για αδυναμία τεχνικής προσέγγισης αλλά για πολιτική διαφωνία, που, όμως, όλοι γνώριζαν εκ των προτέρων στο βαθμό που αναγνώριζαν και εξακολουθούν να αναγνωρίζουν ότι ο συμβιβασμός που επιδιώκουμε θα σέβεται τη σαφή εντολή του ελληνικού λαού, έτσι όπως αυτή εκφράστηκε στις εκλογές του Ιανουαρίου».

Στις 24 Απριλίου θα κριθεί επί της ουσίας η τύχη των συζητήσεων ανάμεσα στην Ελληνική κυβέρνηση και το Eurogroup. Πολιτική σημαίνει σχέδιο, στρατηγική, κινητοποίηση, συμμαχίες, εφαρμογές μιας πορείας. Αυτά δεν συμβαίνουν στην Ελλάδα. Οι καθυστερήσεις της κυβέρνησης Τσίπρα να λάβει γρήγορες αποφάσεις έχουν κόστος και η αργή πορεία για την παρουσίαση ενός «πακέτου μεταρρυθμίσεων» που θα τύχει της έγκρισης των άλλων 18 μελών της ευρωζώνης έχουν δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στην αγορά. Αυτές οι καθυστερήσεις διαφοροποιούν το σκηνικό και τα αρνητικά μηνύματα συνοδεύονται από μαζικές αναλήψεις από τις τράπεζες. Η απόδειξη από την ηλεκτρονική «Μεταρρύθμιση» στις 26 Μαρτίου: «Με αναλήψεις της τάξεως των 7,57 δισεκατομμυρίων ευρώ μόνο μέσα στον Φεβρουάριο, νοικοκυριά και επιχειρήσεις ανέβασαν το συνολικό ποσό που απέσυραν από τις τράπεζες στα 23,829 δισεκατομμύρια ευρώ από τις αρχές Δεκεμβρίου μέχρι σήμερα. Αν μάλιστα προστεθούν και οι κινήσεις του Μαρτίου, τότε ο «λογαριασμός, έχει ήδη ξεπεράσει τα 25 δισεκατομμύρια ευρώ με τις αποταμιεύσεις των Ελλήνων να έχουν υποχωρήσει κάτω από τα 140,46 δισεκατομμύρια ευρώ».

Επί του πρακτέου: οι ειδικοί δίνουν τα στοιχεία, οι οίκοι εκτιμούν ή πιέζουν, αλλά είναι οι πολιτικοί που οφείλουν να διαβάζουν προσεκτικά τα δεδομένα και να λαμβάνουν αποφάσεις. Ο χρόνος έχει τη σημασία του, γιατί, δυστυχώς, τα πράγματα δεν κυλούν σε φυσιολογικούς ρυθμούς. Η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα καθεστώς ιδιότυπης χρεοκοπίας, αδυνατεί να πληρώσει μισθούς και συντάξεις πέραν του Απρίλη και κάθε μέρα που καθυστερεί να σταθεροποιήσει την πορεία της, προσθέτει νέες δυσκολίες στο σημερινό αδιέξοδο. Η πολιτική ηγεσία της Ελλάδας χρειάζεται να σταθμίσει τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις από τη μια ή την άλλη κίνηση, και τελικά, να έχει το θάρρος να λάβει ρεαλιστικές αποφάσεις με στόχο τη συνέχιση της συμμετοχής της ελληνικής οικονομίας στη ζώνη του ευρώ, την ανάπτυξη και το ξεπέρασμα της υστέρησης. Για παράδειγμα οι θέσεις της κυβέρνησης Τσίπρα για βελτιώσεις στα πιο χαμηλά εισοδήματα και τις συντάξεις είναι πολύ σωστές και η εφαρμογή τους είναι ένα βήμα για την υιοθέτηση μιας πιο στοχευμένης αναδιανεμητικής πολιτικής και αυτό το έχει μεγάλη ανάγκη η ελληνική κοινωνία. Είναι προς το συμφέρον της Ελλάδας και της ΕΕ να βρεθεί σύντομα λύση μέσα από κινήσεις

στηριγμένες στο αμοιβαίο συμφέρον και αυτή η δυνατότητα προσφέρεται κάθε μέρα!

Αυτή την προοπτική υπηρετεί η δημόσια παρέμβαση του πρώην Υπουργού σε κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ Αλέκου Παπαδόπουλου (εφ/δα «Το Βήμα», 16/4): «η κυβέρνηση οφείλει να προχωρήσει τις επόμενες ημέρες σε συμφωνία με την τρόικα του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου. Το παραταθέν πρόγραμμα πρέπει να κλείσει. Η χώρα πρέπει να ξεφύγει από την μέγκενη του αργού θανάτου. Η κυβέρνηση πρέπει να αντιληφθεί ότι αν δεν κλείσει, με πραγματικούς όρους, το τρέχον πρόγραμμα οι καταστάσεις τότε θα είναι ανεξέλεγκτες και το χειρότερο οι εταίροι και δανειστές δεν θα συντρέξουν, το τέλος Ιουνίου, σε ένα νέο και απολύτως απαραίτητο για την επιβίωση μας, πακέτο στήριξης. Αν αυτό δεν επισυμβεί η χώρα θα συντριβεί το καλοκαίρι. Κανένας τότε υπαίτιος δεν θα μπορεί να επικάθεται επί του θρόνου των ερειπίων του. Είναι φανερό ότι η χώρα θα χρεοκοπήσει και θα σαπίσει "εν ευρώ". Επικαλούμαι για άλλη μια φορά το συγκλητικό δογμα. Ισχύει παντα».

ΤΣΙΠΡΑΣ ΜΕ ΓΟΡΔΙΟ ΔΕΣΜΟ, 14-8-2015

Το ελληνικό ζήτημα έχει φτάσει στα ακραία του όρια! Συμβιβασμός ή κάποιας μορφής χρεοκοπία; Συμφωνία ή κάποιας μορφής «κυπριακή λύση» με έλεγχο κεφαλαίων και οροφή στην ανάληψη χρημάτων από τις τράπεζες; Αυτό είναι το δίλημμα σήμερα και η συγκάλυψη μιας πιθανής οπισθοδρόμησης δεν ωφελεί. Οι απλές αλήθειες είναι εδώ:

A. Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ εδώ και χρόνια πίστευε ότι το μνημόνιο έφερε την κρίση, και όχι ότι ο αποκλεισμός από τις διεθνείς αγορές και η κρίση χρέους οδήγησαν στο μνημόνιο. Σήμερα όπως ήταν αναμενόμενο δεν δικαιώνεται η ανατροπή της κοινής λογικής: η προσπάθεια του ΣΥΡΙΖΑ να επιβάλει τις δικές του ρυθμίσεις δεν έχει ακροατήριο στην ευρωζώνη. Το 18 έναντι 1 δεν είναι ευχάριστο, είναι όμως πραγματικό.

B. Αν πιστεύεις ότι την κρίση την έφερε το μνημόνιο, τότε θέλεις να το σκίσεις, όπως έλεγε προεκλογικά ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ. Αν το σκίσεις, με τι θα το αντικαταστήσεις για να έχεις στοιχειώδη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης; Πιθανώς με την ανάπτυξη, κάτι όμως που δεν επιτυγχάνεται χωρίς χρήματα ή χωρίς διεθνή αξιοπιστία ή και επαφή με το διεθνές περιβάλλον. Σε ένα κλίμα αβεβαιότητας, οι καταθέτες βγάζουν τα χρήματά τους έξω από τις τράπεζες (30δς, το τελευταίο διάστημα), οι επιχειρήσεις περιστέλλουν τις δραστηριότητές τους, η απασχόληση συρρικνώνεται, επενδύσεις δεν υπάρχουν

και η διεθνής εικόνα της Ελλάδας καταλήγει να είναι ως ένα δείγμα χώρας ισοδύναμο με παράδειγμα προς αποφυγή.

Γ. Είναι γνωστή η επίκληση της Αθήνας «να σεβαστούν οι εταίροι τη θέληση του ελληνικού λαού». Οι άλλοι ευρωπαίοι ηγέτες λένε ότι «και οι άλλοι ευρωπαϊκοί λαοί έχουν τη δική τους θέληση όπως εκφράζεται στις δικές τους εκλογικές διαδικασίες». Δύο διαφορετικές θελήσεις οδηγούν σε συμβιβασμό γιατί αυτό το κρίσιμη σημασίας ευρωπαϊκό κεκτημένο (του συμβιβασμού ως τρέχουσας αξίας πρακτική), ικανοποιεί αμοιβαίως αποδεκτά συμφέροντα και πάνω σε αυτή την κουλτούρα οικοδομείται για δεκαετίες το σύστημα της ΕΕ.

Δ. Η διαπραγμάτευση έχει κανόνες: λίγα λόγια, ακόμα πιο λίγη δημοσιότητα, και βεβαίως πολλή δουλειά, περισσότερη επικέντρωση στο συγκεκριμένο, στη λεπτομέρεια, στο γραπτό κείμενο. Είναι μύθος να πιστεύει κανείς ότι κερδίζει πόντους μετατρέποντας κάθε ζήτημα σε καθημερινό μιντιακό γεγονός, σε καθημερινό σίριαλ του τύπου «ο καλός, ο κακός και ο άσχημος». Μέσα σε τέτοιο κλίμα αναπτύσσονται λανθασμένες επιλογές και από τις δύο πλευρές και έτσι ο φαύλος κύκλος μεγαλώνει με τη σχεδόν καθημερινή μάχη δηλώσεων ανάμεσα σε υπουργούς της ελληνικής κυβέρνησης από τη μια και τους Ντάισεμπλουμ και Σόϊμπλε από την άλλη.

Ε. Τι γίνεται τώρα; Γιατί οι εταίροι άλλαξαν ρυθμό και θέτουν πιο πολλές προϋποθέσεις για να κλείσει μια συμφωνία; Η εξήγηση συνδέεται με την έλλειψη εμπιστοσύνης από την ηγετική ομάδα της ευρωζώνης απέναντι σε πρακτικές που έχει επιλέξει να υιοθετήσει η ελληνική κυβέρνηση – ηχογράφηση συζητήσεων στη συνεδρίαση του eurogroup από τον Υπουργό Οικονομικών, άστοχη αρθρογραφία Τσίπρα στη γαλλική Le Monde, αδυναμία συντονισμού ανάμεσα σε υπουργεία, έλλειψη βούλησης να αντιμετωπίσει κρίσιμη σημασίας ζητήματα όπως το ασφαλιστικό, αδυναμία να αναπτύξει ένα ουσιαστικό διάλογο ανάμεσα στις πολιτικές δυνάμεις που ενδιαφέρονται για την παραμονή στη ζώνη του ευρώ.

Στ. Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ ανέδειξε με σωστή επιχειρηματολογία ζητήματα που συνδέονται με την ανθρωπιστική κρίση στην Ελλάδα και τη στήριξη από το κράτος στους πιο αδύναμους. Η πλειοψηφία των πολιτών πίστεψε σε αυτό και μέχρι τώρα στηρίζει την κυβέρνηση Τσίπρα. Ωστόσο, από τις διακηρύξεις μέχρι την εφαρμογή υπάρχει μια απόσταση, γι' αυτό η πολιτική ισούται με την τέχνη του εφικτού. Ελπίδες για μια συμφωνία υπάρχουν. Ο Α. Τσίπρας έχει την ευθύνη να λύσει τον Γόρδιο Δεσμό.

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΜΕ ΑΙΤΙΑ, 23-6-2015

Σε μια εποχή με ειδικά χαρακτηριστικά, η πραγματικότητα δημιουργεί ενδιαφέρουσες εικόνες, σκέψεις και δράσεις. Στη συζήτηση για το «ελληνικό ζήτημα» τα επίθετα, οι χαρακτηρισμοί, συχνά αντικαθιστούν την ουσιαστική συζήτηση, συχνά παραβλέπουμε τα αυτονόητα και η συζήτηση χάνει τη βασική της ύλη που συνιστά η συζήτηση πάνω σε πραγματικά δεδομένα. Έτσι δύσκολα θα καταλήξει κάπου μια συζήτηση όταν από τη μια έχουμε τη μάχη του καλού (Έλληνα) έναντι του κακού (Ευρωπαίου), της μάχης ανάμεσα στο (ελληνικό) φως και το (ευρωπαϊκό) σκότος.

Εξαρχής θεώρησα ότι η βασική αιτία της κρίσης βρίσκεται στις ελληνικές πολιτικές που οδήγησαν στην κρίση χρέους (κυρίως η περίοδος διακυβέρνησης Κ. Καραμανλή, 2004-2009) και στην ανάποδη πολιτική για την αντιμετώπιση της κρίσης από τους διαχειριστές της (Γ. Παπανδρέου, Α. Σαμαράς). Η αλόγιστη πολιτική προσλήψεων από τη ΝΔ σε συνδυασμό με την απροθυμία για διαρθρωτικές αλλαγές έφεραν τα δημόσια οικονομικά σε αδιέξοδο (κατ' ευθείαν πορεία για αποκλεισμό από τις διεθνείς αγορές, ετοιμασία για προσφυγή στον μηχανισμό της τρόικας). Η εφημερίδα «Τα Νέα», στις 9 Φεβρουαρίου 2013, γράφει ότι «ένα δεύτερο δημόσιο δημιούργησε η Νέα Δημοκρατία στα πέντε χρόνια της διακυβέρνησης Καραμανλή, στήνοντας βιομηχανία προσλήψεων που ξεπέρασαν τις 865.000. Οι περισσότερες μάλιστα από τις μισές (57%) έγιναν με αδιαφανείς διαδικασίες εκτός ΑΣΕΠ, καθώς αφορούσαν συμβασιούχους έργου ή ορισμένου χρόνου. Έτσι το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σε πεντέμισι χρόνια κατά 130 δισ. ευρώ, από 95,4% του ΑΕΠ το 2003, σε 129,4% στα τέλη του 2009». Μπροστά σε αυτή την κατάσταση και σε συνδυασμό με τη διεθνή διάσταση της κρίσης, ο Κ. Καραμανλής έσπευσε να παραδώσει στον επόμενο το 2009.

Στη συνέχεια ο Γ. Παπανδρέου επέλεξε μια συνταγή που επέτεινε τα αδιέξοδα και πολλαπλασίασε την κοινωνική έκρηξη: αντί για μια στοχευμένη πολιτική μείωσης των ελλειμμάτων του δημοσίου, αντί για κλείσιμο άχρηστων οργανισμών, αντί αξιοποίησης της περιουσίας του δημοσίου, αντί του οριστικού τερματισμού των «κλειστών επαγγελμάτων», αντί ενός εκτεταμένου προγράμματος μετοχοποιήσεων, αντί ενός σοβαρού προγράμματος αποκρατικοποιήσεων σε τομείς που το ελληνικό κράτος συσώρευε δις από ελλείμματα, επέλεξε τη λύση του «πάτημα στο κομπιούτερ, κάτω οι μισθοί, κάτω οι συντάξεις». Την ανάποδη πολιτική ακολούθησε και ο Α. Σαμαράς, αφού πρώτα διέγραψε και έναν κύκλο γύρω από τα αντιμνημονιακά Ζάππεια. Γιατί ακολούθησαν αυτό το δρόμο; Γιατί, δεν ήθελαν ή δεν μπορούσαν να έρθουν σε σύγκρουση με το εκτεταμένο δίκτυο των πελατειακών σχέσεων που τα δύο

«παλαιά» κόμματα εξέθρεψαν (αν το έκαναν στην ουσία θα αναιρούσαν τον βασικό πυρήνα της εκλογικής τους επιτυχίας). Θυμίζω ότι αυτές οι δύο δυνάμεις μαζί (ΠΑΣΟΚ και ΝΔ) εμπόδισαν σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές όταν πρωθυπουργός ήταν ο Κ. Σημίτης (λ.χ. ασφαλιστικό, μετοχοποιήσεις) ή κορυφαίες πολιτικές εκσυγχρονισμού όπως η μη αναγραφή του θρησκευματος στις ταυτότητες.

Τι έγινε στα χρόνια της κρίσης; Απώλεια μισθών και συντάξεων, απίστευτη μεταφορά πόρων που προέκυψαν από τις περικοπές στους μισθούς για να υποστηριχθεί το πρόγραμμα της πρόωρης εξόδου εργαζομένων από το δημόσιο, πρακτικά, ποταμός δις στον Πίθο των Δαναΐδων. Αυτή η πολιτική για την αντιμετώπιση της κρίσης, αντί να δώσει λύσεις, πολλαπλασίασε την κοινωνική δυστυχία γιατί ήταν οικονομικά αδιέξοδη, κοινωνικά άδικη και πολιτικά ανορθολογική. Αντί να στηρίξει με στοχευμένες πολιτικές τα πιο αδύναμα στρώματα του πληθυσμού, τα εξόντωσε αφήνοντας στο απυρόβλητο την κομματική ελίτ των «ρετιρέ», συγκαλύπτοντας τη βαριά βιομηχανία του πελατειακού κράτους, αδιαφορώντας για τη σημασία των διαρθρωτικών αλλαγών και αδυνατώντας να ασκήσει πραγματική φορολογική πολιτική. Αυτή την δίκαιη κοινωνική οργή αξιοποίησε ο ΣΥΡΙΖΑ και μεγιστοποίησε τα εκλογικά του οφέλη. Ωστόσο, ο ΣΥΡΙΖΑ γνώριζε την κατάσταση και κανένας πολιτικός δεν δικαιολογείται να λέει «παρέλαβα καμένη γη», άλλωστε το μοτίβο αυτό έσβησε εδώ και χρόνια από την συνεπή χρήση του.

Σήμερα μια σημαντική μερίδα πολιτών θεωρεί ότι η κρίση είναι το εργαλείο για να γονατίσουν οι ξένοι το ελληνικό έθνος, αυτό, ωστόσο, παλεύει τόσους αιώνες «ανάδελφον», δείχνοντας ότι η «εθνική μας μοναξιά» μπορεί να νικήσει κάθε εμπόδιο φτάνει να πιστεύει στο δίκιο του. Τίποτα από όλα αυτά δεν συμβαίνει. Οι ελληνικές πολιτικές ελίτ έκλειναν τα μάτια και τα αυτιά στη γύρω μεταβαλλόμενη πραγματικότητα και σαμπόταραν κάθε πρόταση εκσυγχρονισμού, αγνοώντας υποδείξεις της ΕΕ και σπαταλώντας απίστευτο αριθμό ευρωπαϊκών προγραμμάτων σε επιδοτήσεις και μπόνους. Έχουν ευθύνη τα θεσμικά όργανα της ΕΕ για αυτή την εξέλιξη; Ασφαλώς και έχουν, με πρώτη ευθύνη στην υπό τον Μπαρόσο Επιτροπή η οποία κάλυπτε κατά τρόπο αδιανόητο την σταδιακή πορεία προς τον δημοσιονομικό εκτροχιασμό επί πρωθυπουργίας Καραμανλή, έναντι μιας ευτελούς πολιτικής υποστήριξης που ετύγχανε από τη ΝΔ στα θέματα της επανεκλογής του για δεύτερη θητεία στην προεδρία της Επιτροπής.

Τα κράτη αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες με βάση την κουλτούρα τους ή τις δυνατότητες των ηγετών τους. Στη δική μου κρίση, η λύση θα έπρεπε να ήταν ελληνική, όπως επέλεξε να κάνει η Ισπανία και όπως έκανε με επιτυχία η

Ελλάδα με πρωθυπουργό τον Α. Παπανδρέου και Υπουργό Εθνικής Οικονομίας τον Κ. Σημίτη από το 1985 έως το 1987. Έως το 1987 καθώς, ως γνωστόν, ο Κ. Σημίτης υπέβαλε την παραίτησή του μετά το περίφημο «Τσοβόλα δώσ' τα όλα». Η πολύτιμη εμπειρία από το επιτυχημένο πρόγραμμα σταθεροποίησης 1985-87 βρίσκεται στο βιβλίο «Η πολιτική της οικονομικής σταθεροποίησης», (Ν. Γκαργκάνας, Τ. Θωμόπουλος, Κ. Σημίτης, Γ. Σπράος), εκδόσεις «Γνώση», 1989. Πολιτικές ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού με στήριξη από επαρκείς τεχνοκράτες. Τίποτα από αυτό δεν έμεινε ως παρακαταθήκη-ακόμα και το ΠΑΣΟΚ δεν έμαθε κάτι. Πολιτικοί εγκλωβισμένοι στις προσωπικές τους δοξασίες, αδύναμοι να συλλάβουν το μέγεθος της ευθύνης, απλά κατώτεροι των περιστάσεων, οδήγησαν την Ελλάδα στη σημερινή τραγωδία.

ΤΑΠΕΙΝΩΣΗ ΣΕ ΔΥΟ ΒΑΡΚΕΣ, 9-7-2015

Μέσα σε ένα κλίμα έντασης, είναι φυσιολογικό να έχει πέραση η συνθηματολογία, η κενολογία, τα σλόγκανς. Η συζήτηση για το ελληνικό ζήτημα ανέδειξε μια νέα ρητορική, που η ανάλυσή της δεν μπορεί να χωρεί στη συγκυρία καθ' ότι την διαπερνά απολύτως. Η ανάδειξη μιας διαφορετικής ανάλυση των πραγμάτων είναι αναγκαία, η σιωπή πάνω σε μια παρωδία συζήτησης συμβάλλει μόνο στη διαιώνιση ενός δράματος.

Πολύς λόγος γίνεται για την απώλεια της εθνικής κυριαρχίας σε συνθήκες κρίσης. Ωστόσο, με την ένταξη κάθε χώρας στην ΕΕ, η κάθε χώρα εθελούσια εκχωρεί ένα μέρος της κυριαρχίας της στην κοινοτική πολιτική παράδοση. Αν αυτό ενοχλεί, ποια είναι η αντιπρόταση; Η έξοδος από την ΕΕ, ή η υιοθέτηση του αγγλικού μοντέλου; Γιατί δεν λέγεται δημόσια και με σαφήνεια η άλλη προταση; Πάνω σε δύο βάρκες δεν πας μακριά, εκτός και αν η πίσω βάρκα θέλει επιστροφή στην «καθ' ημάς ανατολή». Αν είναι αυτό, ας το θέσουν ευθέως!

Πολύς λόγος γίνεται για την ανάκτηση της χαμένης αξιοπρέπειας: μια χώρα κατακτά την αξιοπρέπειά της με τα σχέδιά της, με τις επιδόσεις της στην αναπτυξιακή προσπάθεια, με το επίπεδο που θέλει να έχει το εκπαιδευτικό της σύστημα, με τη δυνατότητα που έχει να παρακολουθεί τις εξελίξεις και να αλλάζει το αναπτυξιακό της πρότυπο, με τις επιδόσεις της στο διεθνή ανταγωνισμό, με τη δυνατότητα να έχει ρόλο και ρόλο στις ευρωπαϊκές εξελίξεις, με το βαθμό εμπέδωσης της αξιοκρατίας στη στελέχωση του δημόσιου βίου, με την οργάνωση του κράτους προνοίας πάνω σε υγιείς συνθήκες, με τη δυνατότητά του κοινωνικού κράτους να έχει υποδομές και χρήματα για τους πιο αδύναμους, με τη δυνατότητά της να προωθεί πολιτικές για τη διαφάνεια, την χρηστή διοίκηση, την ελεγχσιμότητα.

Η αξιοπρέπεια δεν είναι μια λέξη για κατανάλωση. Είναι μια βαθιά πολιτική έννοια η οποία κατακτιέται με συνέπεια και επιμονή στις αξίες της ανοικτής κοινωνία, της δικαιοσύνης, της μείωσης των ανισοτήτων. Η αξιοπρέπεια κατακτιέται με την προώθηση της αξιοκρατίας, του εκσυγχρονισμού των θεσμών, της ποιοτικής παιδείας, της πολιτιστικής καλλιέργειας. Η αξιοπρέπεια κατακτιέται με τη συμμετοχή μιας χώρας σε ευρύτερες ενώσεις κρατών και πολιτών, κατακτιέται με το κύρος που αποκτά μια χώρα με το ενδιαφέρον της για τα κοινοτικά πράγματα.

Για παράδειγμα, είναι το σχέδιο και η εξωστρέφεια της ελληνικής διπλωματίας που επέτρεψε στην Αθήνα το 1999 να αλλάξει τους συσχετισμούς και να ανοίξει τη λεωφόρο της ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ. Συνεπώς, αν είσαι παίκτης ή παρίας, αν είσαι πρωτοπόρος ή ουραγός αυτό οφείλεται στις δικές σου επιλογές, τις δικές σου αποφάσεις στη μια ή την άλλη συγκυρία.

Πολύς λόγος γίνεται για την «ταπείνωση» ως αποτέλεσμα της αλαζονικής συμπεριφοράς των δανειστών της Ελλάδας. Κάποιος, όμως, που αισθάνεται «ταπεινωμένος» από την συμπεριφορά της ΕΕ, τι θα έπρεπε να νιώθει για την επί δεκαετίες κυριαρχία του πελατειακού κράτους, των διορισμών με βάση τον κομματικό διαχωρισμό (οι κάθε φορά δικοί μας και οι κάθε φορά εχθροί μας), την μετατροπή του κράτος σε μοχλό διαιώνισης μιας κομματικής εξουσίας και την κοινωνία χωρισμένη σε φατριαστικές ομάδες-φρουρούς της υπανάπτυξης; Γιατί δεν νιώθει κάποιος «ταπεινωμένος» για την αδυναμία του κράτους να συλλέγει φόρους ή γιατί δεν αισθάνεται «ταπεινωμένος» γιατί ένα νησί έκανε εμπόριο τα πιστοποιητικά τυφλότητας; Η ταπείνωση δεν προκύπτει από μια στιγμιαία κατάσταση που καταναλώνεται εφάπαξ: όσοι υπηρέτησαν αυτές τις πρακτικές, δεν μπορούν να προσποούνται τους ταπεινωμένους. Το αντίθετο ακριβώς: είναι στο βάθος της κριτικής γιατί είναι το αποτέλεσμα που μετρά και αν ρίξεις μια ματιά λ.χ. στην κατάσταση της ανώτατης παιδείας στην Ελλάδα, κατανοείς ποιοι, από ποια θέση και για πόσο διάστημα την μετέτρεψαν σε κατασκευές που συνάδουν με το γενικότερο πολιτικό σκηνικό σήμερα.

Πολύ λόγος γίνεται εσχάτως για την περηφάνεια ως αντίδοτο στην ταπείνωση. Η Ελλάδα, ωστόσο, αμέσως μετά την ένταξη στη ζώνη του ευρώ, είχε ρυθμό ανάπτυξης μεγαλύτερο από εκείνο της ευρωζώνης. Σήμερα είναι στην κατάσταση που όλοι γνωρίζουμε. Δεν ήταν «νομοτελειακό», η Ελλάδα να καταλήξει στα σημερινά αδιέξοδα, όταν η ίδια χώρα παλαιότερα έκανε σημαντικό έργο.

Υπεύθυνη για να λαμβάνει αποφάσεις είναι η εκλεγμένη κυβέρνηση, γιατί είναι σε θέση να αναλύει τους συσχετισμούς και τα δεδομένα μιας συγκυρίας. Συνολικά εκτιμώ ότι κάθε λαός έχει την ευθύνη να διαγράφει τη δική του

πορεία, να ερμηνεύει λάθη και παραλείψεις του, να αναθεωρεί την πορεία του, να αντιμετωπίζει δυσκολίες, να αντιμετωπίζει αντίπαλες απόψεις, να κτίζει συμμαχίες. Προσκήσεις σε έτοιμα γεύματα δεν υπάρχουν. Υπάρχουν στην πράξη όσοι ενδιαφέρονται να προετοιμάσουν το μέλλον τους, αγωνίζονται γι' αυτό και οργανώνουν την κοινωνία τους για να επιλύσει τα δικά της ζητήματα.

ΔΙΑΣΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ, 11/7/2015

Γιατί το ελληνικό πείραμα διάσωσης απέτυχε; Τι πήγε στραβά; Όπως έχω γράψει αρκετές φορές, αυτή η επιλογή που εφαρμόστηκε από το 2009 του τύπου «πάτημα στο κομπιούτερ, κάτω οι μισθοί κάτω οι συντάξεις» ήταν καταδικασμένη να αποτύχει. Ένα ζήτημα ήταν η λάθος συνταγή, άλλο ζήτημα είναι η αποδοκμασία αυτής της πολιτικής χωρίς καμιά αντιπρόταση.

Η βάση της συζήτησης είναι απλή: η Ελλάδα δεν μπορούσε να δανειστεί από τις διεθνείς αγορές. Το 2009 όλα τα στοιχεία ήταν σαφή, η Ελλάδα δεν μπορούσε να δανειοδοτήσει τις ανάγκες της. Η ανάγκη για μια διαφορετική πολιτική ήταν ακόμα πιο αναγκαία με στόχο την επιστροφή στις αγορές και την επιστροφή στην κανονικότητα.

Η ανάγκη απαιτούσε έναν διαφορετικό σχεδιασμό και μια καθαρή στόχευση. Είτε προσφυγή στη «συνταγή» του ΔΝΤ, είτε στην επεξεργασία μια διαφορετικής πολιτικής με επίκεντρο τις διαρθρωτικές αλλαγές και την αναπτυξιακή διάσταση. Οι εμπειρίες από το ελληνικό ζήτημα λένε την πλήρη πραγματικότητα: η «συνταγή» που υιοθέτησαν, οι, κατά καιρούς, ελληνικές κυβερνήσεις μαζί με την τρόικα, από το 2011 και μετά, αποτελούσαν μια συνταγή χωρίς αναπτυξιακό πλάνο, μια συνταγή που δεν έπρεπε να υιοθετηθεί. Χρειαζόταν άλλη λύση και αυτό ήταν το ζητούμενο για όσους ενδιαφέρονταν για τη λύση και όχι την ανακύκλωση της κρίσης. Όπως έχω γράψει και άλλες φορές αυτή η διαφορετική πολιτική θα μπορούσε να περιλαμβάνει ως «ναυαρχίδα» της ένα εκτεταμένο πρόγραμμα για διαρθρωτικές αλλαγές, που συνοπτικά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν: στοχευμένη πολιτική μείωσης των ελλειμμάτων του δημοσίου, κλείσιμο άχρηστων οργανισμών, αξιοποίηση της περιουσίας του δημοσίου, οριστικό τερματισμό της πρακτικής των «κλειστών επαγγελμάτων», εκτεταμένο προγράμμα μετοχοποιήσεων, επιλεγμένο προγράμμα αποκρατικοποιήσεων σε τομείς που το ελληνικό κράτος συσώρευε δις από ελλείμματα, ισχυρή θέληση για καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, μέτρα υπέρ της διαφάνειας και ελέγχου του πολιτικού χρήματος.

Αυτή η πρόταση που περιγράφω μετέφερε την κύρια ευθύνη για την έξοδο από την κρίση σε μια μεταρρυθμιστική πολιτική πρόταση γιατί έδινε λύσεις σε κρίσιμα ζητήματα: μπορούσε να δώσει λύσεις με επιστροφή στις αγορές, είχε αναπτυξιακή διάσταση, δημιουργούσε νέες θέσεις εργασίας, προστάτευε τις πιο αδύναμες κοινωνικές δυνάμεις, στήριζε στην εποχή της κρίσης το κοινωνικό κράτος, καθώς έδινε έμφαση στη μεταρρύθμιση του κράτους και τις διαρθρωτικές αλλαγές.

Στις καθημερινές συζητήσεις υπάρχει μια άλλη άποψη που πιστεύει ότι για όλα φταίνει οι πολιτικές της λιτότητας, της φτωχοποίησης, η στραβή πολιτική των τρικοανών. Αυτή η ανάλυση, παρά το ότι καταλήγει σε σωστές διαπιστώσεις, στερείται κάθε σοβαρότητας γιατί αποφεύγει να απαντήσει στο κρίσιμο ερώτημα πώς μπορείς να πληρώνεις τα χρέη σου καθώς είσαι εκτός αγορών και ταυτόχρονα να μπορείς να έχεις αναπτυξιακό ρυθμό. Στερείται κάθε σοβαρότητας για ακόμα ένα λόγο: επίμονα αποφεύγει να κάνει αναφορά στο για δεκαετίες ανεπτυγμένο πελατειακό κράτος, στις απίστευτες στρεβλώσεις στο ελληνικό δημόσιο, στο συντεχνιακό φαινόμενο που επέβαλε τις ευκαιριακές ρυθμίσεις εις βάρος των πιο αδύνατων. Στερείται κάθε σοβαρότητας για έναν ακόμα λόγο: ντύνεται το μανδύα του «φιλολαϊκού», την ίδια στιγμή που δεν προτείνει τίποτε για να ξεπεραστεί η κρίση, δεν έχει καμιά πρόταση για να ξεπεραστούν οι παθογένειες του ελληνικού αναπτυξιακού συστήματος, και, δυστυχώς, χαϊδεύει τα αυτιά στο όνομα των αδικημένων της κρίσης, την ίδια στιγμή που με την απουσία κάθε πρότασης, τους στέλλει πιο βαθιά στο κοινωνικό περιθώριο.

Αυτό το φαινόμενο δεν είναι ασυνήθιστο στην ιστορία των λαών: συντηρητικές πολιτικές ντύνονται το μανδύα του προσάτη των αδικημένων, υπόσχονται να τετραγωνίσουν τον κύκλο στον αγώνα κατά της φτώχειας και όταν τους δοθεί μια ευκαιρία, κατά κανόνα, σπρώχνουν τις εξελίξεις βαθύτερα στο γκρεμό και φέρνουν την φτωχοποίηση στον πιο τραγική μορφή της. Παρά τις ηχηρές διακηρύξεις της, αποτελεί μια συντηρητική πολιτική καθώς δεν συμβαδίζει με την αναγκαία πολιτική για το μετασχηματισμό του αναπτυξιακού προτύπου και του εκσυγχρονισμού του κοινωνικής οργάνωσης.

Συχνά οι προπαγανδιστές της κλειστής κοινωνίας εμφανίζονται με «φιλολαϊκές» κορώνες με μόνο στόχο την αποδυνάμωση της αναγκαίας αναζήτησης για μια ανοικτή κοινωνία, που επιδιώκει νέες κατευθύνσεις για την πολιτική ζωή μιας χώρας. Μια πολιτική που ενδιαφέρεται για την πρόοδο, βασίζεται σε μια ισχυρή οικονομία και ένα αποτελεσματικό κράτος, επιδιώκει την αναδιαμόρφωση του κοινωνικού προτύπου για να μπορεί να πραγματοποιήσει ένα σχέδιο ανάπτυξης και δικαιοσύνης.

ΚΟΥΓΚΙ ΗΤΑΝ ΚΑΙ ΠΑΕΙ...21-7-2015

Η συμβιβαστική φόρμουλα στο Eurogroup για την αποφυγή της χρεοκοπίας της ελληνικής οικονομίας στις 13 Ιουλίου, έδειξε με τον πιο δραματικό τρόπο ότι η δημαγωγία, η ανευθυνότητα και οι προσωπικοί-κομματικοί υπολογισμοί, κοστίζουν ακριβά. Ίσως και ακουμπούν τη χρεοκοπία μιας χώρας! Η κατάσταση παραμένει πολύ δύσκολη, αλλά ορισμένα μαθήματα από την κρίση, ίσως, αποτελέσουν μια διαδικασία που μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της ποσότητας αυτογνωσίας που συχνά αναπτύσσεται σε κρίσιμες περιόδους στην ιστορία των λαών. Στη δική μου κρίση, πέντε «μαθήματα» αποτελούν μια ουσιαστική βάση για να πάει η Ελλάδα σε μια διαφορετική πορεία:

A. Ο τυφλός φανατισμός, τα επίθετα, οι βαρύτατοι χαρακτηρισμοί, οι ψευδείς διαιρέσεις, οδηγούν σε αυτή την κατάσταση πραγμάτων που ζει η Ελλάδα σήμερα. Αν ο οδηγός της δημόσιας δράσης, είναι «να φύγουν αυτοί» και να έρθουν κάποιο άλλοι, αν τα ερείπια δεν ενδιαφέρουν κανέναν φτάνει να χρεωθούν στον αντίπαλο, τότε οι συμπτώσεις της παρακμής γίνονται διάσημες: ο ΣΥΡΙΖΑ με την Χρυσή Αυγή και τους ΑΝΕΛ μαζί στο δημοψήφισμα και σε 15 ημέρες ένα μεγάλο κομμάτι του ΣΥΡΙΖΑ μαζί με τη ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ και το Ποτάμι με κοινή ψήφο στο Κοινοβούλιο για να αποφύγει η Ελλάδα μια άτακτη χρεοκοπία!

B. Η πλαστή κατασκευή της πραγματικότητας οδηγεί σε ψευδείς συγκρούσεις και σε λάθος αξιολογήσεις της πραγματικότητας. Η ψευδής αντιπαράθεση «μνημονιακοί-αντιμνημονιακοί» εξέθρεψε τη βία και τους προπηλακισμούς κατά πολιτικών, την ανομία του τύπου «δεν πληρώνω», την κραυγή των αγανακτισμένων σε λάθος κατεύθυνση και με λάθος τρόπο, την οργή κατά υπαλλήλων που δοκίμαζαν να ελέγξουν την είσπραξη του ΦΠΑ στην Ύδρα. Η πραγματική αντιπαράθεση στην Ελλάδα παραμένει ακέραιη: εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου, μεταρρύθμιση του κράτους και του οικονομικού μοντέλου, απέναντι στο πελατειακό κράτος και τα συντηρητικά σχήματα ανεξάρτητα από την επίσημη ονομασία τους.

Γ. Κοινός τόπος: η μετάθεση της ευθύνης σε «ξένα κέντρα» που επιβουλεύονται την ακεραιότητα μιας χώρας, η σιωπή στα μεγάλα και οι άναρθρες κραυγές στα επιμέρους για να κρύψεις τις δικές σου ευθύνες. Για παράδειγμα, δεν διάβασα κάποιο σχόλιο ή κάποια αποδοκιμασία της δήλωσης του Προέδρου της Επιτροπής Γιούγκερ ότι «η Ελλάδα έχει ήδη λάβει περισσότερη διεθνή χρηματοδότηση από όση έλαβε ολόκληρη η Ευρώπη από το Σχέδιο Μάρσαλ των ΗΠΑ μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Σε συνέχεια της συμφωνίας της Συνόδου Κορυφής της Ευρωζώνης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι διατεθειμένη

να ενισχύσει περαιτέρω αυτή την προσπάθεια, ώστε να βοηθήσουμε την Ελλάδα να επιτύχει σημαντική οικονομική ανάκαμψη και να δημιουργήσουμε τις καλύτερες προϋποθέσεις για να καρποφορήσουν οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις: αυτά τα 35 δισ. ευρώ μπορούν να συμβάλουν στο να καταστεί η Ελλάδα ελκυστικός προορισμός για τις επενδύσεις και να δώσουν ελπίδα ιδίως στη νεότερη γενιά» (εφ. Το Βήμα 15/7). Με αυτές τις δηλώσεις δεν θα έπρεπε να κατηγορηθεί ο Γιούγκερ ότι «ταπεινώνει» την Ελλάδα;

Δ. Τα δύο παλαιά κόμματα (ΝΔ, ΠΑΣΟΚ) φέρουν βαρύτερες ευθύνες για τη σημερινή κατάσταση. Είναι απολύτως εξοργιστικό η ΝΔ να μην έχει βγάλει ένα δημόσιο συμπέρασμα για την πενταετία Καραμανλή (2004-09), τις αθλιότητες Αλογοσκούφη για την ένταξη στο ζώνη του ευρώ, τις ρουσφετολογικές επιδόσεις Παυλόπουλου στο Υπουργείο Εσωτερικών. Η ΝΔ οφείλει να μιλήσει για την ταμπακέρα: στα πεντέμισα χρόνια Καραμανλή το δημόσιο χρέος αυξήθηκε κατά 130 δισ. ευρώ, από 95,4% του ΑΕΠ το 2003 σε 129,4% στα τέλη του 2009. Το ΠΑΣΟΚ αντιμετώπισε την κρίση το 2009 με λάθος συνταγή και με στελέχη δεύτερης κατηγορίας, ανίκανα να αντιμετωπίσουν το μέγεθος του προβλήματος. Αυτό έγινε γιατί ο Γ. Παπανδρέου, αντί να αξιοποιήσει πρόσωπα που εργάστηκαν με μεγάλη επιτυχία για την ένταξη στην ευρωζώνη μαζί με τον Κ. Σημίτη, πρόσωπα που γνώριζαν πολιτικές και διαδικασίες στις Βρυξέλλες (λ.χ. Ράπανος, Στουρνάρας, Χαρδούβελης, Γιαννίσης, Παπαδήμος, Χριστοδουλάκης, Φλωρίδης), επέλεξε να αναλάβει την ευθύνη της διαπραγμάτευσης ένας «Γουλιμής». Τεράστια όμως ήταν και η ευθύνη για εκείνα τα στελέχη που σιωπούσαν όταν ο Γ. Παπανδρέου «διέγραφε» (!) τον Κ. Σημίτη από το ΠΑΣΟΚ, «διαγράφοντας» έτσι την ιστορική του συνέχεια με τη σφραγίδα των μεγάλων έργων της οκταετίας Σημίτη. Τα στελέχη αυτά, είχαν πλήρη γνώση του ζητήματος. Προτίμησαν μια επίπλαστη καριέρα, αντί της μάχης για τη θεσμική λειτουργία και πρόοδο στο ΠΑΣΟΚ. Η σημερινή γενική απαξίωση του ΠΑΣΟΚ, συνδέεται και με τις τότε εξελίξεις.

Ε. Ο μέντωρ του Α. Τσίπρα και ηγέτης του plan b Αλ. Αλαβάνος, σχολιάζει τις εξελίξεις και τη τελική συμφωνία: «η 13^η Ιουλίου 2015 καταγράφεται ως μια μέρα όνειδους και ατίμωσης για την Ελλάδα. Είναι μια μέρα προδοσίας του λαού...υπογράφεται το μνημόνιο Τσίπρα με βάση ένα κείμενο ακραία χειρότερο από αυτό που απέρριψε...». Αυτή η παρέμβαση Αλαβάνου, αποτελεί την πιο ακραία εκδοχή της σημερινής ελληνικής τραγωδίας «με άλλα μέσα». Την ημέρα που ο Α. Τσίπρας έπραξε σωστά, ζυγίζοντας τις επιπτώσεις και επιλέγοντας ευρώ, αντί δραχμή, οι παλαιοί του φίλοι (Αλαβάνος, Λαφαζάνης, Στρατούλης κλπ) του θυμίζουν ότι η πολιτική είναι σοβαρή υπόθεση για να την αφήνεις στη λογική του τύπου μαζί ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ, φτάνει να διορίζουμε 13

Περιφερειακούς Διευθυντές Μέσης Εκπαίδευσης, 11 του ΣΥΡΙΖΑ και 2 των ΑΝΕΛ...

Το Κούγκι, λοιπόν, δεν ήταν η λύση, οι Σαμουήλ δεν ήταν συνεπείς με τις υποσχέσεις τους. Η συμφωνία της 13^{ης} Ιουλίου έδειξε ότι η Ελλάδα είχε καταστρέψει με τις προηγηθείσες επιλογές της την ίδια τη διαπραγματευτική της δυνατότητα. Η κατάσταση, πλέον, απαιτεί διαφορετικές πολιτικές και διαφορετικούς πολιτικούς. Η τριετία που έρχεται θα είναι ιδιαίτερα σκληρή. Απαιτεί συγκλίσεις, συνεργασίες, περισσότερες πλάτες...

Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΟΥ «ΔΙΠΛΟΥ» ΣΥΡΙΖΑ, 29-7-2015

Το ελληνικό ζήτημα παραμένει στην επικαιρότητα. Στις 22 Ιουλίου η Βουλή των Ελλήνων ψήφισε με 230 «ναι», 63 «όχι» και 5 «παρών», το νομοσχέδιο με το δεύτερο πακέτο των προαπαιτούμενων μέτρων για την οριστικοποίηση και υπογραφή της νέας δανειακής σύμβασης του τρίτου μνημονίου για την Ελλάδα, ύψους 85 δις ευρώ. Οι ειδήσεις είναι γνωστές. Ο ΣΥΡΙΖΑ αξιοποιώντας την δύσκολη οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα, υποσχέθηκε στις εκλογές της 25^{ης} Ιανουαρίου να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα παροχών γνωστό και ως «πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης» ύψους 12 δις, υποσχέθηκε να «σχίσει» τα μνημόνια και να κατατροπώσει τους «ντόπιους γερμανοτσολιάδες», σχημάτισε κυβέρνηση με τους ΑΝΕΛ, ένα μικρό κόμμα που σχηματίστηκε από το «αντιμνημονιακό» τμήμα της ΝΔ και όλα αυτά για να υπογράψει στις 12 Ιουλίου το τρίτο και βαρύτερο μνημόνιο στην εξέλιξη της κρίσης από το 2001 και μετά.

Εξ' αυτού του λόγου ο Ξ. Γιαταγάνας γράφει στην ηλεκτρονική «Μεταρρύθμιση» σχετικά με το ελληνικό ζήτημα: «Είναι δύσκολο όμως να εξηγήσει γιατί ο Α. Τσίπρας τον Ιανουάριο αντιτάχθηκε λυσσαλέα σε μέτρα δύο δις ευρώ, γιατί τον Ιούνιο απέρριψε πρόταση 8 δις, και γιατί τώρα υποστηρίζει συμφωνία 13 δις. Πιο δύσκολο είναι να το εξηγήσει αυτό στο ίδιο του το κόμμα, γιατί η ευρωπαϊκή αντιπολίτευση τον στηρίζει, και ορθά, σε αυτή την ύστατη προσπάθεια. Ας ελπίσουμε ότι θα ευοδωθεί, γιατί, διαφορετικά, θα μαζέψουμε μόνο συντρίμια».

Οι εκτιμήσεις του ΔΝΤ προκαλούν δέος: «Οι πραγματικές χρηματοδοτικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας έως το τέλος του 2018 ανέρχονται σύμφωνα με την έκθεση βιωσιμότητας του χρέους του ΔΝΤ σε 51,9 δις. ευρώ. Για χρεολύσια απαιτούνται 29,8 δις. ευρώ, για τόκους 17,2 δις. ευρώ ενώ στο πακέτο περιλαμβάνονται ποσά 7 δις. ευρώ για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών του δημοσίου και 7,7 δις. ευρώ «μαξιλάρι» ασφαλείας για να

καλύπτονται οι τρέχουσες ανάγκες. Το ΔΝΤ στο τελευταίο του σενάριο εκτιμά ότι τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις έως το 2018 θα είναι μόλις 2 δισ. ευρώ και το πρωτογενές πλεόνασμα θα είναι στην τριετία 9,4 δισ. ευρώ. Εφόσον αποφασιστεί να εξοφληθούν τα δάνεια του ΔΝΤ από το ΕΣΜ θα απαιτηθούν 18-19 δισ. ευρώ. και τέλος για τις τράπεζες εξετάζεται το σενάριο της απευθείας ανακεφαλαιοποίησής τους από τον ΕΣΜ. Οι ανάγκες τους θα προσδιοριστούν αργότερα μετά τα stress test που έχουν προγραμματιστεί για τον Αύγουστο» (ανταπόκριση ΚΥΠΕ από Νέα Υόρκη)

Σήμερα οι επιλογές Τσίπρα, αν και πολύ καθυστερημένες, είναι προς την σωστή κατεύθυνση γιατί η Ελλάδα απέφυγε την έξοδο από την ευρωζώνη και την ΕΕ. Τον Α. Τσίπρα σήμερα στηρίζει η πλειοψηφία των βουλευτών του ΣΥΡΙΖΑ, η ΝΔ, το Ποτάμι και το ΠΑΣΟΚ. Ένα ισχυρό τμήμα βουλευτών του ΣΥΡΙΖΑ (31 «κατά», 5 «παρών»), στην ψηφοφορία της 22ας Ιουλίου 2015 εξέφρασε ότι για χρόνια εξέφραζε ο ΣΥΡΙΖΑ- τέλος στα μνημόνια, στροφή σε νέες συμμαχίες, «ταξικό» μίσος κατά της ΕΕ, πρακτικά πορεία στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα. Η αριθμητική της Βουλής των Ελλήνων δεν θα αντέξει για μεγάλο χρονικό διάστημα -στην εξουσία ΣΥΡΙΖΑ, ΑΝΕΛ και στα κρίσιμα ζητήματα στήριξη από ΝΔ, Ποτάμι, ΠΑΣΟΚ με ισχυρές αποχές από την «Πλατφόρμα Λαφαζάνη». Οι εκλογές φαντάζουν αναπόφευκτες, αλλά και οι πρόωρες εκλογές θα προκαλέσουν νέα οπισθοδρόμηση. Εύκολη λύση δεν υπάρχει, αλλά από τη στιγμή που ο Α. Τσίπρας διέβη τον Ρουβίκωνα είναι προτιμότερη μια ανασυγκρότηση του σχήματος με μια κυβέρνηση ευρείας βάσης που να αντανakλά τους πραγματικούς συσχετισμούς επί του πρακτέου στα θέματα όπως ψηφίστηκαν από τους «230» στη Βουλή. Έτσι όπως είναι σήμερα οι κομματικοί συσχετισμοί κάθε απόφαση έχει ρίσκο, αλλά είναι είναι προτιμότερη από την πολιτική που διαιωνίζει αδιέξοδα και επιτείνει τις απορίες με επιλογές τύπου Χαϊκάλη στο κυβερνητικό σχήμα. Αυτός ο ΣΥΡΙΖΑ του «όχι σε όλα» βρήκε μεγάλη ανταπόκριση στην κυπριακή κοινή γνώμη, ένα μεγάλο τμήμα της οποίας υιοθέτησε την «αγωνιστική» γραμμή και τη ρητορεία του «σχίζω και πουλώ», πιστεύοντας ότι αυτά θα έδιναν ένα μάθημα στους «οπαδούς της λιτότητας και των μνημονίων». Όσοι αμφισβήτησαν τη λογική που υιοθετούσε για χρόνια ο ΣΥΡΙΖΑ, δεν ήταν της μόδας στην κυπριακή δημόσια ατζέντα. Όσοι πρότειναν μια διαφορετική πολιτική, όσοι υποστήριζαν σταθεροποίηση, ανάπτυξη και μεταρρύθμιση, αντί περικοπές σε μισθούς και συντάξεις, αγνοήθηκαν γιατί δεν βοηθούσαν στη μυθολογία σχετικά με την «ανατροπή» της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας οικονομικής τάξης πραγμάτων. Ο χρόνος είναι πλήρης: τώρα είναι η σειρά των οπαδών του «κυπριακού ΣΥΡΙΖΑ» να απαντήσουν στο απλό ερώτημα: σήμερα είναι με τον Τσίπρα ή τον Λαφαζάνη; Με το χειρότερο τρίτο μνημόνιο ή με τη δραχμή;

ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΚΑΙ Ο ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, 14-8-2015

Στις 12 Αυγούστου εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δήλωσε «ότι ρυθμίστηκαν χθες και οι τελευταίες εκκρεμότητες που υπήρχαν ανάμεσα στις ελληνικές αρχές και τους θεσμικούς εκπροσώπους των δανειστών και ως εκ τούτου οι σχετικές διαβουλεύσεις στην Αθήνα έχουν ολοκληρωθεί». Στην Αθήνα την ίδια ημέρα κατατέθηκε στη Βουλή το νομοσχέδιο της συμφωνίας της ελληνικής κυβέρνησης με τους δανειστές. Σύμφωνα με το αθηναϊκό «Βήμα» (12 Αυγούστου) μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται:

«- 0,25% πρωτογενές έλλειμμα το 2015 και πλεονάσματα:
+ 0,50% το 2016
+ 1,75% το 2017 και
+ 3,5% το 2018.

-Ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών μέχρι το τέλος του έτους.

-Τα κόκκινα δάνεια δεν πωλούνται, σ' αυτήν τη φάση τουλάχιστον, σε εταιρείες.

Μεταξύ άλλων προβλέπονται τα εξής μέτρα :

1. Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης για το αγροτικό ντίζελ από τα 66 στα 200 ευρώ από την 1η Οκτωβρίου 2015 και στα 330 ευρώ από την 1η Οκτωβρίου 2016.
2. Επαναφορά της προκαταβολής φόρου 55% για τους αγρότες για τα εισοδήματα του 2014 (από 27,5%).
3. Σταδιακή αύξηση της προκαταβολής φόρου για ελεύθερους επαγγελματίες και μικρομεσαίους επιχειρηματίες από το 55% σε 75% για τα εισοδήματα του 2015 και σε 100% για τα εισοδήματα του 2016
4. Μείωση του ακατάσχετου ορίου μισθών, συντάξεων και ασφαλιστικών βοηθημάτων από τα 1.500 στα 1.000 ευρώ. Για τις καταθέσεις το ακατάσχετο όριο μειώνεται στα 1.250 ευρώ για κάθε φυσικό πρόσωπο αλλά μόνο για ένα πιστωτικό ίδρυμα.
5. Κατάργηση του φόρου φόρος 26% για συναλλαγές με χώρες με προνομιακό φορολογικό καθεστώς (π.χ. Κύπρος, Βουλγαρία).

6. Κατάργηση της έκπτωσης φόρου 2% για την εφάπαξ εξόφληση φόρου εισοδήματος για τα εισοδήματα που αποκτώνται από την 1η Ιανουαρίου 2015 και μετά

7. Κατάργηση της έκπτωσης επισφαλών απαιτήσεων έως 1,5% επί των πωλήσεων των πρακτόρων ΟΠΑΠ.

8. Αύξηση κατά 4% κάθε χρόνο από το 2016 έως και το 2020, στους συντελεστές φόρου και εισφοράς για τα πλοία Α' κατηγορίας που είναι νηολογημένα με ελληνική σημαία και των πλοίων ελληνικών συμφερόντων με ξένη σημαία.

9. Παράταση για τέσσερα χρόνια (έως το 2019) της ειδικής εισφοράς σε ναυτιλιακές εταιρείες.

10. Αύξηση της αυτονομίας της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων.

11. Μετάταξη του μοσχαρίσιου κρέατος από το 23% στο 13%.

12. Επιβολή συντελεστή 23% ΦΠΑ σε ιδιωτικά εκπαιδευτήρια, με εξαίρεση την προσχολική αγωγή (αναδρομικά από τις 20 Ιουλίου).

13. Αμεση εκκαθάριση του ΕΝΦΙΑ (θα πληρωθεί σε πέντε μηνιαίες δόσεις από τον Οκτώβριο του 2015 έως τον Φεβρουάριο του 2016), με στόχο 2,65 δισ. ευρώ για το 2015. Παρατείνεται και για φέτος η έκπτωση 20% στον ΕΝΦΙΑ των κενών και μη ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων εφόσον αυτά παρέμειναν για όλο το 2015 κενά και μη ηλεκτροδοτούμενα.

14. Επιβάλλεται πρόστιμο 150 ευρώ από το υπουργείο Οικονομίας στους ιδιοκτήτες οχημάτων τα οποία δεν έχουν περάσει ΚΤΕΟ για διάστημα μεγαλύτερο από έξι μήνες

15. Αύξηση φόρου στα ποτά. Ο συντελεστής αιθυλικής αλκοόλης αυξάνεται από 2.450 σε 2.548 ευρώ ανά 100λιτρο άνυδρης αιθυλικής αλκοόλης».

Την ίδια ημέρα ο ανταποκριτής του ΚΥΠΕ στην Αθήνα Χ. Μιχαηλίδης γράφει «τα 38 προαπαιτούμενα του Άρθρου 1 της νέας συμφωνίας:

1.Αλλαγές στον Πτωχευτικό Κώδικα

2. Αλλαγές στον κώδικα είσπραξης και στους κανόνες διαγραφής χρεών προς το δημόσιο

3. Μείωση ακατάσχετων ορίων για οφειλές στο δημόσιο
4. Αλλαγές στις διώξεις για χρέη στο δημόσιο
5. Αλλαγές στις 100 δόσεις
6. Αλλαγές στις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων
7. Αύξηση προκαταβολής φόρων σε επιχειρήσεις
8. Κατάργηση της επιβολής φόρου 26% στις εισαγωγές προς αποφυγήν για τριγωνικές συναλλαγές μέσω Κύπρου, Βουλγαρίας κ.λπ.
9. Περιορισμός φοροαπαλλαγών για ναυτιλιακές επιχειρήσεις
10. Κατάργηση φοροαπαλλαγών πρακτόρων ΟΠΑΠ
11. Περιορισμός της φοροαπαλλαγής των αγροτών
12. Κατάργηση έκπτωσης φόρου στο αγροτικό ντίζελ
13. Μείωση ΦΠΑ από 23% σε 13% για το μοσχαρίσιο κρέας
14. Αύξηση ΦΠΑ από 0% σε 23% για ιδιωτικά εκπαιδευτήρια
15. Ηλεκτρονικά συστήματα καταπολέμησης φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίου
16. Το ΣΔΟΕ συγχωνεύεται με την ημιανεξάρτητη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών
17. Αυξημένες ελευθερίες σε φοροελεγκτές
18. Περιορισμός της αποζημίωσης για εκτός έδρας στο δημόσιο
19. Ημιαυτόματες περικοπές κρατικών δαπανών από το δημοσιονομικό συμβούλιο αν ο προϋπολογισμός ξεφεύγει των στόχων του
20. Άμεση εφαρμογή όλων των προαπαιτούμενων που ψηφίστηκαν τον Ιούνιο για το δάνειο-γέφυρα
21. Κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων
22. Αλλαγές για χρέη στα ασφαλιστικά Ταμεία
23. Αλλαγές στις κατώτατες συντάξεις
24. Ενοποίηση επικουρικών ταμείων
25. Αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης
26. Μειώσεις σε τιμές φαρμάκων
27. Πλαφόν στις δαπάνες προμηθειών των κρατικών νοσοκομείων και αυτόματος μηχανισμός επιστροφών από επιχειρήσεις Υγείας προς το δημόσιο (claw back)
28. Αλλαγές διοικήσεων στα κρατικά νοσοκομεία
29. Αλλαγές στις προσφορές/εκπτώσεις των καταστημάτων
30. Μέτρα απελευθέρωσης της αγοράς Ενέργειας
31. Διαχωρισμός της Διαχειριστικής Αρχής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ).
32. Μέτρα απελευθέρωσης της αγοράς φορτηγών μεταφορών
33. Μέτρα απελευθέρωσης για πώληση του γάλακτος
34. Μέτρα απελευθέρωσης πώλησης του ψωμιού

35. Μέτρα απελευθέρωσης στα τουριστικά λεωφορεία
36. Μέτρα απελευθέρωσης στα τουριστικά επαγγέλματα
37. Μέτρα απελευθέρωσης του επαγγέλματος των δικαστικών επιμελητών
38. Μέτρα απελευθέρωσης του επαγγέλματος των συμβολαιογράφων»

Η κυβέρνηση Τσίπρα στέλλει ενημερωτικά ή και επεξηγηματικά non papers σε κάθε ενδιαφερόμενο για να εξηγήσει πόσο καλύτερα χειρίστηκε το θέμα από τη ΝΔ. Τώρα ο ΣΥΡΙΖΑ βιάζεται να κλείσει τη συμφωνία. Από τη δική της πλευρά η Νέα Δημοκρατία σχολίασε ως εξής τη συμφωνία: «Το 3^ο «Μνημόνιο Τσίπρα», δεν χρειάζονταν. Έγινε αναπόφευκτο από τους εγκληματικούς χειρισμούς της κυβέρνησής του. Ενδεικτικά, μόνο από τους εγκληματικούς χειρισμούς της στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, «χάθηκαν» 50 δις ευρώ περίπου, εκ των οποίων 25 δις ευρώ περίπου από την πλήρη απαξίωση του χαρτοφυλακίου συστημικών τραπεζών του ΤΧΣ και άλλα 25 δις ευρώ από τις ανάγκες ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών (σε μόλις 15 μέρες!!!), που δημιουργήθηκαν μετά την αψυχολόγητη απόφαση για τη διενέργεια του «δημοψηφίσματος-παρωδία» που οδήγησε στο κλείσιμο των τραπεζών. Το 3^ο «Μνημόνιο Τσίπρα» συνοδεύεται από επώδυνα, υφειακά, μέτρα ύψους 12 δις ευρώ περίπου, εκ των οποίων τα μισά περίπου είτε ψηφίσθηκαν ήδη τον Ιούλιο, είτε συμπεριλαμβάνονται στο νέο σχέδιο νόμου που κατέθεσε σήμερα στη Βουλή των Ελλήνων η συγκυβέρνηση, καθώς απαιτήθηκαν από τους εταίρους μας της ΕΕ και του ΔΝΤ ως «προαπαιτούμενες δράσεις» (prior actions) για να αποκατασταθεί κλίμα εμπιστοσύνης με τη συγκυβέρνηση και να επέλθει η συμφωνία που θα κρατά την Ελλάδα στην ευρωζώνη και την ΕΕ».

Ο πρώην πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Ε. Βενιζέλος τοποθετείται επί του θέματος: «Καλούμαστε να ψηφίσουμε ένα τρίτο μνημόνιο που δεν ήταν ούτε μοιραίο, ούτε αναπόφευκτο, αλλά κατέστη επιτακτικά αναγκαίο λόγω της τεράστιας ζημιάς που προκάλεσαν οι χειρισμοί, τα ψέμματα, οι γελοιότητες, οι ψευδαισθήσεις, τα λάθη και οι ανευθυνότητες των επτά τελευταίων μηνών».

Η πραγματικότητα έχει τους δικούς της «νόμους» και ο Χρ. Αλεξόπουλος την περιγράφει στην ηλεκτρονική «Μεταρρύθμιση» ως εξής: «Την ίδια στιγμή σύμφωνα με μελέτη του επιστημονικού δυναμικού της ΓΣΕΕ ο φτωχός πληθυσμός στην Ελλάδα υπερδιπλασιάστηκε τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα 4 στους 10 κατοίκους της χώρας να έχουν διαθέσιμο εισόδημα μικρότερο του αντίστοιχου ορίου φτώχειας το έτος 2009 (Βήμα online, 29.07.2015). Σε ό,τι αφορά δε την ανεργία σύμφωνα με τη Eurostat τον Απρίλιο του 2015 ήταν 25,6 %, μειωμένη σε σχέση με τον Απρίλιο του 2014 κατά 1,4 %. Τώρα βέβαια με τα capital controls και την πλήρη ακινησία της αγοράς το

ποσοστό θα έχει ανέβει. Στους νέους η ανεργία είναι 53,2 %. Η Ελλάδα μπορεί να υπερηφανεύεται, ότι είναι η πρωταθλήτρια Ευρώπης στην ανεργία. Ακολουθεί η Ισπανία με 22,5 % και στους νέους 49,2 %. Την μικρότερη ανεργία έχει η Γερμανία με 4,7 %».

Τα πιο πάνω δείχνουν την ελαφρότητα με την οποία χειρίστηκε το ζήτημα η κυβέρνηση Τσίπρα. Δεν χρειάζεται μια επιπρόσθετη ανάλυση. Όλα θα μπορούσαν να εξελιχθούν καλύτερα αν από τις 25 Ιανουαρίου η κυβέρνηση Τσίπρα πατούσε στη γη και αν μπορούσε να δει στοιχειωδώς την πραγματικότητα. Τα στοιχεία που καταθέτει ο Χ Αλεξόπουλος είναι τρομακτικά, είναι η ουσία του ελληνικού δράματος και ως τέτοια αφορούν όλα την πολιτική ελίτ της Ελλάδας, είτε κυβέρνησε πέρσι, είτε κυβερνά τώρα. Κατά τη δική μου άποψη, μόνο μια κυβέρνηση ευρύτατης αποδοχής θα μπορούσε να τα βγάλει πέρα. Τα κείμενα που συμφωνήθηκαν στις 12 Αυγούστου και τα οποία σε περίληψη αναφέρω, από μόνα δείχνουν τον όγκο και το εύρος των προκλήσεων. Οι δυνάμεις που τα στηρίζουν στην Ελληνική Βουλή, έχουν την κύρια ευθύνη, πρώτο, να αποφύγουν την πρόωρη προσφυγή στις κάλπες, και, δεύτερο, να συνεργαστούν σε μια μη «στενοκομματική» κυβέρνηση, με υπουργούς- πρόσωπα ευρείας αποδοχής και με τεχνοκρατική επάρκεια για να βγει η Ελλάδα από το τέλμα. Χρειάζεται τόλμη (!) για να λειτουργήσει το αυτονόητο, χρειάζεται ο Αλ. Τσίπρας να ανοίξει το παιχνίδι στην κοινή λογική, ως τη μόνη σταθερά για να γίνει το «μνημόνιο της 12^{ης} Αυγούστου το τελευταίο σε μια σειρά από αποτυχημένες απόπειρες για έξοδο από την κρίση.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΠΕΝΤΟΖΑΛΗ, 18/8/2015

Τόσο απλά, τόσο απίστευτα. Ο αντιπρόεδρος της ελληνικής κυβέρνησης, Γ. Δραγασάκης ομιλεί στην ΕΡΤ για το ελληνικό ζήτημα στις 13 Αυγούστου: «Πιστεύαμε πως αν απειλούσαμε με έξοδο, οι Ευρωπαίοι θα τρόμαζαν. Αποδείχθηκε λάθος εκτίμηση. Πριν από τρία χρόνια μπορεί αυτό να ίσχυε, αλλά στο μεταξύ κι εκείνοι πήραν τα μέτρα τους. Προς έκπληξή μας ο κ. Σόιμπλε, πρότεινε αν θέλαμε να βγούμε από το ευρώ, να μας βοηθήσει κιόλας». Και συνεχίζει: «είχαμε άγνοια των όρων διεξαγωγής της διαπραγμάτευσης, η οποία δεν γινόταν ελεύθερα, αλλά μέσω ενός ολόκληρου συστήματος με κανόνες και επιτελεία. Η κυβέρνηση βελτιώθηκε στον τομέα αυτό, αλλά μετά από την πάροδο χρόνου. Όταν βγαίνει 1 δισ. κάθε μέρα απ' τις τράπεζες και λες στον Ντράγκι δώσε μου ΕΛΑ, είσαι ευάλωτος. Πολλές επιχειρήσεις είχαν τα ταμεία τους στο εξωτερικό. Φανταστείτε μια οικονομία όπως της Γερμανίας, με επιχειρήσεις που τη ρευστότητά τους την έχουν στο εξωτερικό. Θα βουλιάξει. Η νέα συμφωνία απομακρύνει το ενδεχόμενο του Grexit, αν και δεν το

εξαφανίζει τελείως, καθώς υπάρχουν απόψεις για μια άλλη Ευρώπη, που αν επικρατήσουν δεν θα μας χωράει, ούτε εμάς, ούτε και πολλούς άλλους».

Τελικά αυτό ήταν το μυστικό που κρυβόταν πίσω από το εξάμηνο έργο «Ελλάδα-ευρωζώνη» που υπέγραψαν με τις επιλογές τους ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Α. Τσίπρας και ο Υπουργός Οικονομικών Γ. Βαρουφάκης. Συνοπτικά: «εκβιάζουμε με έξοδο από την ευρωζώνη, γίνεται ο σχετικός χαμός, και για να μην καταρρεύσει το σύστημα του ευρώ, θα ευρωπαϊοί εταίροι της Ελλάδας, αφού δεχθούν να σκίσουν τα μνημόνια και πιθανώς να ετοιμαστούν για έναν πεντοζάλη, θα υποκύψουν στις «προγραμματικές» θέσεις του ΣΥΡΙΖΑ!».

Στην ιστορία της ΕΕ, ουδείς θα μπορούσε να διανοηθεί κάποια παρόμοια σύλληψη. Η πρώτη φορά απίστευτη ουτοπία, διαθέτει ελληνική πατέντα και αυτό είναι άξιο λόγου. Το πολιτικό προσωπικό μιας χώρας η οποία ζούσε για έξι χρόνια στον κόσμο των μνημονίων, θα ανέμενε κανείς να γνωρίζει το πώς λειτουργεί το σύστημα ΕΕ, το πώς οι χώρες της ευρωζώνης αναπτύσσουν το σύστημα διαβούλευσης και απόφασης και πώς άλλες χώρες έπαιξαν και κέρδισαν το στοίχημα της εξόδου από την κρίση. Τίποτα από αυτά δεν συνέβη. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ μέσα από διάφορες επινοήσεις, κατά κανόνα χωρίς καμιά βάση, οδήγησε την ελληνική οικονομία στο χείλος του γκρεμού, στο κλείσιμο των τραπεζών, σε τρίτο μνημόνιο. Τα πιο πάνω ο Αντιπρόεδρος Δραγασάκης τα αποδεικνύει «σε λάθος εκτίμηση. Πριν από τρία χρόνια μπορεί αυτό να ίσχυε, αλλά στο μεταξύ κι εκείνοι πήραν τα μέτρα τους». Αν αυτό ισχύει, και πράγματι αυτό έγινε (εκείνοι πήραν τα μέτρα τους), τιθεται το απλό ερώτημα: η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ δεν παρακολούθησε τις εξελίξεις; Εκείνοι που λάμβαναν «τα μέτρα τους», εκτός από αυτό, τα έλεγαν και δημόσια για να ακούσουν οι πάντες!

Λέει ο αντιπρόεδρος Γ. Δραγασάκης: «είχαμε άγνοια των όρων διεξαγωγής της διαπραγματεύσεως, η οποία δεν γινόταν ελεύθερα, αλλά μέσω ενός ολόκληρου συστήματος με κανόνες και επιτελεία». Τι σημαίνει «ελεύθερα»; Μήπως σημαίνει διαλέξεις και γενικολογίες; Οι «18» δεν κατανοούσαν τις αοριστολογίες Βαρουφάκη, γιατί δεν ακολουθούσε τους κανόνες, τόσο απλό. Ασφαλώς υπάρχει «ολόκληρο σύστημα με κανόνες και επιτελεία». Όσοι θέλουν να κάνουν σωστά τη δουλειά τους, μπορούν από πριν να λάβουν μέρος, να ρωτήσουν, να εκπαιδευτούν, να προετοιμαστούν. Καθόλου δύσκολο: Στην Αθήνα βρίσκονται κορυφαίοι πολιτικοί και οικονομολόγοι που εργάστηκαν με σοβαρό και συστηματικό τρόπο για την ένταξη της Ελλάδας στο ευρώ. Γιατί δεν ρώτησε ο Α. Τσίπρας τον Κ. Σημίτη; Γιατί δεν ρώτησε ο Γ. Βαρουφάκης το συνάδελφό του Β. Ράπανο; Για να μην ρωτά κάποιος, σημαίνει ότι ή τα γνωρίζει

όλα, είτε αφού «είχαμε άγνοια των όρων διεξαγωγής της διαπραγμάτευσης», οδηγεί με τον πιο ερασιτεχνικό τρόπο το ελληνικό τρένο στα βράχια! Δυστυχώς ίσχυαν και τα δύο! Το αποτέλεσμα φωνάζει από μόνο του!

ΓΙΑΤΙ ΣΙΩΠΟΥΝ ΟΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ;, 22-8-2015

Το ρεπορτάζ στη «Μεταρρύθμιση» στις 19 Αυγούστου παρέχει την αναγκαία ενημέρωση. Έτσι μαθαίνουμε ότι «με ψήφους 425 υπέρ, 113 κατά και 18 αποχές επί 585 ψηφισάντων υπερψηφίστηκε από το Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο της Γερμανίας, το ελληνικό πρόγραμμα στήριξης υπό τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης και η εκταμίευση της πρώτης δόσης, ύψους 26 δισεκατομμυρίων ευρώ. Στην ομιλία του ο Γερμανός Υπουργός Οικονομικών Β. Σόιμπλε τόνισε ότι «η Ελλάδα πρέπει να σταθεί στα πόδια της όσο πιο γρήγορα γίνεται. Οι τελευταίοι οκτώ μήνες δεν επέτρεψαν στην Ελλάδα να έχει το οιοδήποτε πλεόνασμα, θέλω να ελπίζω ότι αυτό θα αναστραφεί», ενώ συμπλήρωσε ότι οι δόσεις του προγράμματος θα εκταμιεύονται «βήμα-βήμα κάθε φορά που καλύπτονται οι υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί από τη χώρα».

Από το Βερολίνο στην Αθήνα. Από τη στιγμή που το Βερολίνο ανάβει πράσινο φως στο ελληνικό πρόγραμμα στήριξης, το επόμενο πράσινο φως αφορά την Αθήνα. Κανείς δεν θα απολογηθεί γι' αυτή την απίστευτη σε έκταση και χυδαιότητα γκρίζα περίοδο που έζησε τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα; Θυμίζω ότι δεν ήταν ζήτημα μόνο οι υβριστικοί χαρακτηρισμοί (προδότες, δοσίλογοι, αλήτες, γερμανοτσιολιάδες, μερκελιστές). Θυμίζω ότι ήταν η άσκηση λεκτικής βίας σε καφεενία ή ταβέρνες, η επιθετική ρητορεία που υποχρέωνε πολιτικούς είτε να φύγουν από ένα σημείο συνάντησης, είτε, ακόμα χειρότερο, για να αποφύγουν ένα τέτοιο ενδεχόμενο, υποχρεώνονταν είτε να ακυρώσουν, είτε να αλλάξουν το είδος και τον τόπο της συνάντησης. Ακόμα χειρότερο: πολιτικοί που πρόσφεραν πολλά στην ανάπτυξη της Ελλάδας, δέχθηκαν τις πιο οργανωμένες, χυδαίες επιθέσεις είτε στο διαδίκτυο, είτε στη μαζική μεταφορά δημόσιας λάσπης από όσους έφτιαξαν το πιο παράλογο δίπολο των τελευταίων ετών στην Ελλάδα με το κατασκευασμένο δίλημμα «μνημονιακοί», «αντιμνημονιακοί». Κάποιο ισοπέδωσαν την πολιτική ζωή της Ελλάδας -όλοι ίδιοι, σκουπίδια, άξιοι περιφρόνησης- και έτσι άνοιξαν το δρόμο στον εθνικολαϊκισμό, στη χυδαία δημαγωγία, καλλιέργησαν το κλίμα του τρόμου «μην μιλήσεις για να μην σε χαρακτηρίσουν μνημονιακό»!

Λοιπόν, για όλα αυτά δεν θα μιλήσει κανένας; Δεν θα αναλάβει κανένας καμμία ευθύνη; Απλό ερώτημα: εκείνοι που επέλεξαν να στηρίξουν αυτή την τεράστια πολιτική απάτη, αυτήν που τραυμάτισε στο διάβα της αξιόλογους πολιτικούς,

και ταυτόχρονα, έστησε καριέρες, τίτλους και μισθούς για άλλους, έχουν να πουν κάτι; Σήμερα εύκολα μπορεί να προσέξει κανείς ότι οι διευθυντές της ορχήστρας σιωπούν. Σκέφτονται ότι, ίσως μόρα είναι, θα περάσει και σύντομα θα αλλάξει η δημόσια ατζέντα με κάτι καινούριο-πρόωρες εκλογές, ποσοστά, ερωτήματα για ενδεχόμενες συμμαχίες.

Αυτό που, κυρίως, μετρά συνδέεται μεν με το χθες αλλά βλέπει με συνέπεια το μέλλον: κάποιο «μάθημα» χρειάζεται να πάρει η ελληνική κοινωνία, κάτι να μάθει, κάτι να μείνει για το μέλλον από αυτήν την περίοδο. Η χυδαιολογία να δώσει τη θέση της στην κριτική αποτίμηση στην πορεία της ελληνικής οικονομίας τις τελευταίες δεκαετίες, η δημαγωγία να δώσει τη θέση της στη λογική ερμηνεία των πραγμάτων, στον πραγματικό διάλογο, στην αναζήτηση της αλήθειας μέσα από στοιχεία και τεκμηρίωση, ο εθνικολαϊκισμός να δώσει τη θέση του σε ένα ελληνικό σχέδιο μεταρρυθμίσεων που θα δώσει στην Ελλάδα μια πραγματική θέση μέσα στην ευρωπαϊκή οικογένεια, πέρα από εκείνην του φτωχού συγγενή και του μονίμως αιτουμένου βοήθειας.

ΣΤΙΣ 20 ΜΕ ΛΥΣΕΙΣ ; 2-9-2015

Όλα είναι έτοιμα για την πρόωρη εκλογική αναμέτρηση στην Ελλάδα στις 20 Σεπτεμβρίου. Η Β. Θάνου, Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, στις 27 Αυγούστου ανέλαβε την ευθύνη της υπηρεσιακής πρωθυπουργού. Πρόσωπα, κόμματα, προκλήσεις. Όλα στη θέση τους. Ποιο είναι το διακύβευμα των εκλογών; Η σταθερότητα, η επιδίωξη μιας κάποιας συμβιβαστικής συμπεριφοράς ανάμεσα στις πολιτικές δυνάμεις ώστε η Ελλάδα να κυβερνηθεί και να τα βγάλει πέρα με τις σημερινές τρελές δυσκολίες. Είναι εφικτό αυτό; Από όσα βλέπουμε, μάλλον όχι. Ο καθένας παριστάνει το σωτήρα, αλλά έτσι θα βουλιάξουν «όλοι μαζί» καθώς άλλα περιθώρια μικροπολιτικής δεν υπάρχουν.

Οι μέχρι τώρα εκλογικές κορόνες βρίσκονται εκτός τόπου και χρόνου: φοιτητικού τύπου κοκορομαχίες, προσωπικές αντιπαραθέσεις, «μάχες» αν θα γίνουν οι εκλογές στις 20 ή στις 27 του Σεπτέμβρη, κινήσεις με οδηγούς τα καμώματα και τους ναρκισσισμούς. Ορισμένες φορές ορισμένες δυνάμεις δίνουν την εντύπωση ότι η Ελλάδα έλυσε σε ένα μήνα τα κρίσιμα προβλήματα και το μόνο που λείπει είναι ο αγώνας για τίτλους και διαμοιρασμό της εξουσίας! Δυστυχώς, τα πράγματα δεν είναι έτσι, η τραγωδία της πτώχευσης παραμονεύει!

Πολύ συγκεκριμένα: η Ελλάδα διαθέτει τρία χρόνια για να γυρίσει σελίδα. Τόσος είναι ο διαθέσιμος χρόνος για να εφαρμόσει πολιτικές όπως καταγράφονται στο «μνημόνιο Τσίπρα». Αυτό σημαίνει ότι οι ευρωπαίοι

εταίροι έδωσαν επαρκή χρόνο στην Αθήνα για να δουλέψει με σοβαρότητα για να αντιμετωπίσει τα μείζονα και τα επείγοντα. Αυτή η υπόθεση συνδέεται με την εκλογική αναμέτρηση της 20^{ης} Σεπτεμβρίου. Όσοι αισθάνονται τη σοβαρότητα της κατάστασης, όσοι έχουν μια ευρύτερη αίσθηση των δυσκολιών, όσοι ψήφισαν το «μνημόνιο Τσίπρα», έχουν μπροστά τους μια σαφή στρατηγική: την μετεκλογική συνεργασία των δυνάμεων που έχουν επαφή με την πραγματικότητα, που ψηφίζουν ΕΕ και ευρωζώνη, με πρωθυπουργό είτε τον ηγέτη του κόμματος που θα έρθει πρώτο στην εκλογική αναμέτρηση, είτε με επιλογή μιας προσωπικότητας ευρύτερης αποδοχής, ικανής να κάνει τη διαφορά, να ενώσει και να οργανώσει την αντιμετώπιση της πιεστικής συγκυρίας.

Δεν είμαι αισιόδοξος ότι έτσι θα λειτουργήσουν τα πράγματα. Οι εμπειρίες δείχνουν άλλα. Είναι ικανή η πίεση της συγκυρίας να φέρει καινούρια κατάσταση πραγμάτων; Ίσως, κάτω από έναν όρο: η σοφία των αριθμών που θα προκύψουν από την εκλογική αναμέτρηση στις 20 Σεπτεμβρίου, να είναι τέτοια ώστε να επιβάλει τις αναπόφευκτες συνεργασίες.

ΚΑΛΠΗ ΓΙΑ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ, 20-9-2015

Τι θα βγάλει η κάλπη σήμερα στην Ελλάδα; Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν μάχη ανάμεσα στη ΝΔ και τον ΣΥΡΙΖΑ για την πρώτη θέση, ενώ έχει ενδιαφέρον αν το ΠΑΣΟΚ κερδίσει την τρίτη θέση, υποβιβάζοντας τους νεοφασίστες της Χρυσής Αυγής σε θέση πιο κάτω. Οι προεκλογικές συζητήσεις υπήρξαν πολύ φτωχές. Τα δύο debates, ιδιαίτερα το δεύτερο που χαρακτηριζόταν ως κάτι διαφορετικό, δεν βοήθησαν σε κάτι. Γενικολογίες, χωρίς κατεύθυνση παρεμβάσεις, ελάχιστη προετοιμασία για τα ουσιώδη. Είναι γι' αυτό που τα δύο μεγάλα κόμματα έχουν καθηλωθεί σε ποσοστά γύρω στο 30%, υποχρεώνοντας πολίτες να διαλέξουν «το μη χείρον», ή υποχρεώνοντάς τους να τιμωρήσουν κάποιον από τους δύο, ή και τους δύο με την ψήφο στην αποχή, τον Λεβέντη ή την αδιαφορία και την απαξίωση των πάντων.

Θεωρώ ότι το «βασικό» προεκλογικό υλικό στην Ελλάδα υπάρχει και είναι διάσημο: είναι το μνημόνιο τρία που έχουν υπογράψει οι τέσσερεις, ο ΣΥΡΙΖΑ, η ΝΔ, το ΠΟΤΑΜΙ και το ΠΑΣΟΚ. Αυτό πρέπει να υλοποιηθεί μέσα σε μια τριετία και αυτό αποτελεί την ψηφισμένη θέληση των πιο πάνω τεσσάρων κομμάτων με την σύμφωνη γνώμη της ΕΕ, της ΕΚΤ και του ΔΝΤ. Αρκεί αυτό για να βγει η Ελλάδα από το τέλμα; Ασφαλώς όχι! Πολλά και σημαντικά, μικρά και μεγάλα ζητήματα χρειάζονται αλλαγή με απόλυτη ευθύνη της επόμενης ελληνικής κυβέρνησης. Ας πούμε: η αλλαγή του συντάγματος για να επιτραπεί η λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων, η αλλαγή του τρόπου εξέλιξης της

ιεραρχίας στη δημόσια διοίκηση ώστε να λιγοστεύουν οι κομματικές παρεμβάσεις, η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με περισσότερη αυτονομία και περισσότερους πόρους, η μάχη κατά της διαφθοράς. Το πολιτικό στοίχημα είναι σαφές: εφαρμογή του μνημονίου, μαζί με δεκάδες μικρές και μεγάλες μεταρρυθμίσεις που χρωστά η Ελλάδα στον εαυτό της για να βγει από την παρακμή. Δύσκολο στοίχημα, αν κρίνουμε από την αναιμική προεκλογική διαπάλη. Εξίσου δύσκολο ζήτημα και ο σχηματισμός κυβέρνησης που θα υλοποιήσει τα πιο πάνω. Οι πολίτες δείχνουν την προτίμησή τους σε μια κυβέρνηση ευρείας βάσης, με ικανά στελέχη, με εμπειρίες, μάχιμη, που θα αναλάβει το βαρύ φορτίο της αποκόλλησης της ελληνικής κοινωνίας από το τέλμα. Το πλαίσιο του χρόνου μέσα στο οποίο χρειάζεται να υλοποιηθούν τα πιο πάνω είναι τα τρία χρόνια, όπως τα τέσσερα κόμματα ψήφισαν στην Ελληνική Βουλή και προβλέπεται μέσα στο «μνημόνιο τρία». Οι ψηφοφόροι θα δώσουν τις κατευθύνσεις. Οι αριθμοί κατευθύνουν εξελίξεις, μερικές φορές υποχρεώνουν ώστε αδύνατα σενάρια να καθίστανται δυνατά και τα φαινομενικά παράλογα να αποκτούν την τρέχουσα αξία τους.

ΟΥΡΑΓΟΣ ΜΕ ΒΟΥΛΑ!! 14-10-2015

Δύο δημοσιεύματα δίνουν τον τόνο σχετικά με την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας. Το πρώτο από δημοσίευση στο ΑΠΕ/ ΜΠΕ στις 30 Σεπτεμβρίου 2015: «Σταθερή στην 81η θέση της παγκόσμιας κατάταξης για την ανταγωνιστικότητα παραμένει η Ελλάδα, σύμφωνα με την έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (World Economic Forum) για το 2015-2016 που δημοσιοποιήθηκε σήμερα. Στην κορυφή της λίστας βρίσκεται η Ελβετία για έβδομη συνεχή χρονιά, με την Σιγκαπούρη και τις ΗΠΑ να ακολουθούν στη δεύτερη και τρίτη θέση, σύμφωνα με το πρακτορείο Bloomberg. Η Ελλάδα κατατάσσεται χαμηλότερα από χώρες όπως η Ρουάντα (58η από 62η πέρυσι), η Μποτσουάνα (71η από 74η πέρυσι) αλλά και το Τατζικιστάν (80η από 91η πέρυσι). Στην Ευρώπη, η Ισπανία, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Γαλλία έχουν καταγράψει σημαντική πρόοδο στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, σημειώνει η έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ. Χάρη στα μεταρρυθμιστικά μέτρα, που έχουν ως στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών, η Ισπανία (33η) και η Ιταλία (43η) ανέβηκαν κατά δύο και έξι θέσεις αντίστοιχα.

Στην κορυφή της λίστας βρίσκεται η Ελβετία για έβδομη συνεχή χρονιά, με την Σιγκαπούρη και τις ΗΠΑ να ακολουθούν στη δεύτερη και τρίτη θέση, σημειώνει το πρακτορείο Bloomberg. Πολλές αναδυόμενες αγορές δεν κατάφεραν να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους μετά την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση, σύμφωνα με το Φόρουμ, που υποβάθμισε την

κατάταξη της Βραζιλίας κατά 18 θέσεις στην 75η και της Τουρκίας κατά έξι στην 51η. Ενώ η Ινδία ανέκαμψε στην 55η θέση μετά από πέντε χρόνια πτωτικής πορείας, η Κίνα δεν κατάφερε να βελτιώσει την 28η θέση της».

Το δεύτερο από το Βήμα στις 8 Οκτωβρίου:

«Η διαφθορά είναι διάχυτη στην ελληνική κοινωνία και Το κόστος της φτάνει τα 33 δισ. ευρώ ετησίως, συνεπώς αν για 10 χρόνια δεν είχαμε φαινόμενα διαφθοράς, θα είχε εκλείψει το δημόσιο χρέος της χώρας. Τα λόγια αυτά ανήκουν στο πλέον αρμόδιο πρόσωπο για το ζήτημα, τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης Λ. Ρακιντζή, ο οποίος σε δημόσια συζήτηση στο βιβλιοπωλείο «Ιανός», κατέθεσε την εμπειρία του επί του θέματος και αφηγήθηκε μερικά από τα χαρακτηριστικότερα περιστατικά κακοδιοίκησης, αδιαφάνειας και ατασθαλιών στον δημόσιο τομέα που έχει συναντήσει μέχρι τώρα στην 11χρονη θητεία του....Λόγω της οικονομικής κρίσης, είπε, έχουν λιγοστέψει τα φαινόμενα διαφθοράς, αλλά και έχουν μειωθεί αισθητά τα σχετικά «κόστη» με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα το «φακελάκι»: Πριν από τα μνημόνια γιατροί ζητούσαν από τους ασθενείς ακόμα και 5.000 ευρώ, ενώ σήμερα το αντίστοιχο ποσό έχει πέσει στα 300 ευρώ.

Γιατροί, ωστόσο, εμπλέκονται και σε υποθέσεις που στοιχίζουν σε ανθρώπινες ζωές, επιβαρύνουν παράνομα τα ασφαλιστικά ταμεία, ενώ άλλοι προκειμένου να γλυτώσουν την τσιμπίδα του νόμου εφευρίσκουν φθηνές δικαιολογίες. Ειδικότερα, ο κ. Ρακιντζής υπενθύμισε την υπόθεση χειρουργού που κατάφερε να προαχθεί σε καρδιοχειρουργό προσκομίζοντας ακόμα και πλαστή συστατική επιστολή του Μαγκντί Γιακούμπ. Κίνησε τις υποψίες και τελικά απολύθηκε όταν διαπιστώθηκε ότι οι ασθενείς του που πέθαιναν στα χέρια του ήταν τριπλάσιοι σε σχέση με τον μέσο όρο των συναδέλφων του. Ο γενικός επιθεωρητής αναφέρθηκε και σε «αμαρτωλά» δημόσια έργα με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την παράκαμψη της Σπάρτης. Ο εργολάβος εισέπραξε το σύνολο των 17 εκατ. ευρώ που προϋπολογίστηκε το έργο, το οποίο ωστόσο ουδέποτε κατασκευάστηκε, με αποτέλεσμα η χώρα να απειλείται από την ΕΕ με υψηλό πρόστιμο. Ο κ. Ρακιντζής υποστήριξε ότι για να αντιμετωπιστεί η διαφθορά θα πρέπει να αλλάξει η νοοτροπία του λαού αλλά και να υπάρξει σχετική πολιτική βούληση».

Τα δύο δημοσιεύματα δεν χρειάζονται κανένα σχόλιο. Όχι μόνο μιλούν από μόνα τους αλλά καθορίζουν σε ένα μεγάλο βαθμό τις ευθύνες της πολιτικής ηγεσίας στην Ελλάδα να πάρει αποφάσεις για να αλλάξει αυτή η κατάσταση πραγμάτων. Αν μια χώρα μέλος της ΕΕ «κατατάσσεται χαμηλότερα από χώρες όπως η Ρουάντα (58η από 62η πέρυσι), η Μποτσουάνα (71η από 74η πέρυσι)

αλλά και το Τατζικιστάν (80η από 91η πέρυσι)», τότε δεν πρέπει να αναζητά εξωτερικούς εχθρούς για αυτές τις επιδόσεις της. Είναι δική της ευθύνη να αποφασίσει με ποιους θέλει να προχωρήσει και με ποιους να κάνει παρέα.

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ, ΔΥΟ ΣΥΡΙΖΑ, 28-1-2016

Στις 25 Ιανουαρίου συμπληρώνεται ένας χρόνος από την ανάληψη της εξουσίας στην Ελλάδα από τον ΣΥΡΙΖΑ και τον Α. Τσίπρα. Τι ορισμό εκπέμπει αυτή η ημερομηνία και όσα ακολούθησαν; Στη δική μου κρίση, αυτά που εκτυλίχθηκαν στο διάστημα αυτό συνιστούν τον ορισμό της δημαγωγίας. Μια χώρα σε καθεστώς χρεοκοπίας πείστηκε να ακολουθήσει τον εύκολο δρόμο των υποσχέσεων και της παραπλάνησης. Συνθήματα, λαϊκισμός, πλειοδοσία παροχών από άδεια ταμεία, συναισθηματικές εκρήξεις που εμπόδιζαν την πρόσληψη της πραγματικότητας ως μιας σύνθετης κοινωνικής συγκυρίας. Ο διχαστικός λόγος οδήγησε την πλειοψηφία να πιστέψει ότι η οργή είναι αρκετή για να αλλάξει τη μοίρα της. Η ψευδής αντιπαράθεση «μνημονιακοί-αντιμνημονιακοί» εξέθρεψε τη βία και τους προπηλακισμούς κατά πολιτικών αντιπάλων, την κραυγή των αγανακτισμένων σε λάθος κατεύθυνση και με λάθος τρόπο.

Ο ΣΥΡΙΖΑ αξιοποίησε επιδέξια την οικονομική κρίση, αξιοποίησε σοβαρά λάθη που έκαναν προηγούμενες κυβερνήσεις και κέρδισε την πλειοψηφία. Θυμίζω ότι στα πεντέμισα χρόνια της πρωθυπουργίας Κ. Καραμανλή το δημόσιο χρέος αυξήθηκε κατά 130 δισ. ευρώ, από 95,4% του ΑΕΠ το 2003 σε 129,4% στα τέλη του 2009. Ο ΣΥΡΙΖΑ διαχειρίστηκε τη νίκη του με τον πιο απίθανο τρόπο. Με τον Γ. Βαρουφάκη στο τιμόνι της οικονομίας κατάφερε τα απίστευτα, εκτόξευσε και άλλο το χρέος, έκλεισε τις τράπεζες, ανέδειξε στην επιφάνεια πρόσωπα με βαρύτατες ευθύνες για τον επιπρόσθετο εκτροχιασμό. Η αδυναμία της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ να κατανοήσει την πραγματικότητα, επέτεινε τα αδιέξοδα και οδήγησε στο σημείο μηδέν. Τι λέει επ' αυτού ο αντιπρόεδρος Γ. Δραγασάκης; Μάλλον την αλήθεια: «είχαμε άγνοια των όρων διεξαγωγής της διαπραγμάτευσης, η οποία δεν γινόταν ελεύθερα, αλλά μέσω ενός ολόκληρου συστήματος με κανόνες και επιτελεία», (ΕΡΤ, 13 Αυγούστου 2015).

Αυτό που πρότεινε ο Α. Τσίπρας την 1 Ιουλίου θα μπορούσε να το διαπραγματευτεί μέχρι την 28^η Φεβρουαρίου. Η συμβιβαστική φόρμουλα στο Eurogroup για την αποφυγή της χρεοκοπίας της ελληνικής οικονομίας στις 13 Ιουλίου, έδειξε με τον πιο δραματικό τρόπο ότι η δημαγωγία κοστίζει πολύ ακριβά όπως βεβαιώνει το προηγηθέν δημοψήφισμα. Έτσι ένα μεγάλο κομμάτι του ΣΥΡΙΖΑ μαζί με τη ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ και το Ποτάμι συνέβαλαν με την κοινή τους ψήφο ψήφο στο να αποφύγει η Ελλάδα μια άτακτη χρεοκοπία.

Η στροφή σε μια πιο ρεαλιστική πολιτική που πραγματοποιεί εσχάτως ο ΣΥΡΙΖΑ, παραμένει καχεκτική, όπως βεβαιώνει η τάση για κατάληψη της εξουσίας από το δικό του πελατειακό δίκτυο, αντιγράφοντας παλαιές πρακτικές της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ. Η σύγκρουση ανάμεσα στους δύο ΣΥΡΙΖΑ παραμένει το κρίσιμο στοιχείο για την εξέλιξη της κατάστασης. Η πολιτική Τσίπρα «ένα βήμα μπροστά και δύο πίσω», δείχνει να χάνει σταδιακά έδαφος, και σε δημοσκοπικό επίπεδο, σε αυτή τη φάση δείχνει να ευνοεί τη νέα ηγεσία της ΝΔ. Ένας διαφορετικός δρόμος που θα συνδύαζε τις διαρθρωτικές αλλαγές με τη μείωση των ανισοτήτων, τη μείωση των ελλειμμάτων με μέτρα ανάπτυξης, τη μείωση της πελατειακής δικτύωσης με την προστασία των πιο αδύναμων, δεν δοκιμάστηκε γιατί μπορούσε να πετύχει όπως πέτυχε το πρόγραμμα σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας το 1985. Μια σύγχρονη, σοσιαλδημοκρατική λύση θα μπορούσε να δώσει διαφορετικές λύσεις. Ωστόσο, οι κατεστημένες κομματικές ηγεσίες στη διάρκεια της κρίσης, είχαν τις δικές του προτεραιότητες.

Κάθε ψύχραιμος παρατηρητής των εξελίξεων οφείλει να παραδεχθεί ότι η μια ισχυρή πλειοψηφία στην Ελλάδα πίστεψε ότι με τη νίκη Τσίπρα οι αγορές θα χόρευαν στους ρυθμούς της λύρας Τσίπρα. Αν για την Ελλάδα μπορεί κάποιος εν μέρει να εξηγήσει τις μεταστροφές του εκλογικού σώματος (φθορά των παλαιών κομμάτων, άδικη κατανομή των βαρών, πίεση στους πιο αδύνατους) δύσκολα μπορεί να κατανοήσει κανείς τη μεγάλη απήχηση που είχε αυτή η ΣΥΡΙΖΑ ανάγνωση της πραγματικότητας και στην Κύπρο. Ένα μεγάλο μέρος της κυπριακής κοινής γνώμης, έστω πρόσκαιρα, γοητεύτηκε από τη μαγική λύση που πρόσφερε ο ΣΥΡΙΖΑ, την ίδια περίοδο που ένα τμήμα της ελλαδικής κοινής γνώμης έβλεπε την Κύπρο ως ένα δείγμα της αναγκαίας πορείας με πρώτους την Ιρλανδία και την Πορτογαλία,

Η Κύπρος έζησε το δίδυμο χειρισμό της κυπριακής Βουλής το 2013 -μεταξύ δύο σκληρών επιλογών προτίμησε τη χειρότερη δυνατή και άνοιξε το δρόμο στο επώδυνο κούρεμα καταθέσεων. Η Κύπρος, ως εκ τούτου, είχε μια εμπειρία η οποία θα μπορούσε να την κάνει εξαγωγό μιας πιο ρεαλιστικής ανάγνωσης των πραγμάτων, κάτι που δεν συνέβη. Αντίθετα: η άσκηση γοητείας από τον ΣΥΡΙΖΑ διαπέρασε σημαντικά στρώματα της κοινής γνώμης στη νήσο, και ανέδειξε μια κουλτούρα αντιφάσεων στην πολιτική ζωή της. Ένα πλειοψηφικό ρεύμα από τη μια να στηρίζει το πρόγραμμα σταθεροποίησης στο νησί, και την ίδια στιγμή να τρέφει ισχυρές αυταπάτες για την πολιτική εξέλιξη της Ελλάδας υπό την καθοδήγηση Βαρουφάκη. Η αυταπάτη δεν κράτησε πολύ. Η κατάρρευση του μύθου προέκυψε σε συντομο χρονικό διάστημα, καθώς η Ελλάδα έκανε επιπρόσθετα βήματα προς την εμβάθυνση της κρίσης και η Κύπρος έκανε βήματα για να βγει από τον φαύλο κύκλο της κρίσης χρέους και διαγράφεται πλέον η δυνατότητα για έξοδο από το μνημόνιο.